

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Bakalářská práce

Důchodový systém a důchodová reforma

Vendula Švecová

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vendula Švecová

Provoz a ekonomika

Název práce

Důchodový systém a důchodová reforma

Název anglicky

Pension system and pension reform

Cíle práce

Cílem bakalářské práce je charakterizovat důchodový systém v České republice a jeho vývoj, tedy důchodové reformy. V teoretické části práce budou vysvětleny všechny části důchodového systému, podrobně popsány pilíře a možné přestupy mezi nimi. Dalším cílem práce bude analyzovat vývoj počtu osob pobírajících starobní důchod a s tím spojené zatížení státního rozpočtu a zjistit informovanost o problematice starobních důchodů ve všech věkových kategoriích.

Metodika

V rámci řešení bakalářské práce budou shromážděny informace z různých odborných publikací. V teoretické části bude podrobně popsán důchodový systém se všemi jeho komponenty. Poté se práce bude věnovat důchodové reformě, jejím příčinám, průběhu a důsledkům. Analytická část práce bude sledovat vývoj výdajů na starobní důchody ze státního rozpočtu a dále bude provedena komparace vývoje podílu výdajů ze státního rozpočtu vynaložených na důchodce a na sociálně slabší. Stěžejní část praktické části bude tvořit dotazníkové šetření o informovanosti lidí o problematice starobních důchodů. Dotazování budou respondenti ze všech věkových skupin. U respondentů pobírajících starobní důchod bude zjištěno, jak hodnotí stávající důchodový systém. Na základě dosažených výsledků budou formulovány závěry.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Důdhodový systém, reforma, pilíř, ČSSZ, starobní důchod, státní rozpočet, předčasný starobní důchod, důchodový věk, vyměřovací základ, MPSV.

Doporučené zdroje informací

JANÍČEK, Ladislav, RAIS, Karel, DRDLA, Miloš. Evropská unie: instituce, ekonomická, bezpečnostní a sociální politika. 1. vyd. Praha, Computer Press, 2002. 294 s. ISBN 80-7226-819-8.

KREBS, Vojtěch. Sociální politika. 6., přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 566 s. ISBN 978-80-7478-921-2.

LOUŽEK, Marek. Důchodová reforma. Praha: Karolinum, 2014. 102 s. ISBN 978-80-246-2612-3.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. Důchodový systém v České republice, 1. vydání, Praha: Anag, 2013. 118 s. ISBN: 978-80-7263-821-5.

TOMEŠ, Igor a kol. Sociální správa: úvod do teorie a praxe. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Portál 2009. 304 s. ISBN 978-80-7367-483-0 (brož).

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 1. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 12. 1. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 13. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Důchodový systém a důchodová reforma" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za její odborné vedení, podnětné připomínky a celkově skvělou spolupráci. Dále bych chtěla poděkovat své rodině, která mě při psaní této práce podporovala a trpělivě naslouchala. Děkuji tímto také svým přátelům, kteří mi velice pomohli při vyplňování a šíření dotazníkového šetření.

Důchodový systém a důchodová reforma

Abstrakt

Současný důchodový systém v České republice je ve výhledu několika let trvale neudržitelný. Mohou za to především demografické změny. Z demografického vývoje je zřejmé, že ubývá ekonomicky aktivní obyvatelstvo a zároveň narůstá počet důchodců. Mohou za to především zvyšující se průměrná doba dožití a klesající porodnost. Z toho je patrné, že stát je čím dál více nucen vynakládat více finančních prostředků, aby osoby v důchodovém věku zaopatřil. Tyto výdaje jsou formou mandatorních výdajů. Mimo starobní důchody stát vyplácí ještě důchody invalidní, sirotčí a vdovské a vdovecké. Současný systém důchodů má v České republice dva pilíře. První pilíř je zákonné důchodové pojištění a dalším pilířem je doplňkové penzijní spoření. V letech 2013 – 2016 existoval ještě jeden pilíř. Správně nazýván jako pilíř druhý. Byl zaveden v rámci tzv. Velké důchodové reformy. Jednalo se o penzijní spoření, které dovolovalo lidem spořit prostřednictvím soukromých penzijních fondů. V roce 2016 byla tato možnost zrušena a bylo poupraveno doplňkové penzijní spoření. Od té doby jsou pilíře pouze dva.

Klíčová slova: Důchodový systém, reforma, pilíř, ČSSZ, starobní důchod, státní rozpočet, předčasný starobní důchod, důchodový věk, vyměřovací základ, MPSV.

Pension system and pension reform

Abstract

The current pension system in the Czech Republic is unsustainable over the years. Which is mainly caused by demographic changes. Demographic developments make it clear that the economically active population is declining and the number of pensioners is rising. In terms of demographic evolution, increasing life expectancy and decreasing natality are major aspects of ageing population. Therefore it is obvious that the state is increasingly being forced to spend more money to provide retired people. These expenditures are in the form of mandatory expenditures. Except old-age pensions, the state pays disability, orphan and widow's and widower's pensions. Currently there are two pillars in Czech pension system. The first pillar is statutory pension insurance and another pillar is supplementary pension savings. In 2013 - 2016 there was another pillar called „The second pillar“. The second pillar was introduced under Large pension reform. It was a scheme allowing people to save money through private pension funds. In 2016 The second pillar was canceled and supplementary pension saving fund was modified. Since then, there are only two pillars.

Keywords: Pension system, reform, pillar, CSSZ, pension, state budget, early retirement pension, retirement age, assessment basis, Ministry of labour and social affairs

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická část.....	13
3.1 Typy důchodových systémů.....	13
3.1.1 Bismarckův a Beveridgeův systém sociálního pojištění.....	13
3.1.2 Průběžný a fondový systém	14
3.2 Druhy důchodů.....	16
3.2.1 Starobní důchod	17
3.2.2 Invalidní důchod	18
3.2.3 Vdovský a vdovecký důchod.....	19
3.2.4 Sirotčí důchod	19
3.3 Důchodový systém v České republice	20
3.4 Charakteristika jednotlivých pilířů.....	20
3.4.1 I. pilíř – důchodové pojištění	20
3.4.2 II. pilíř důchodového spoření.....	23
3.4.3 III. pilíř – doplňkové penzijní spoření	26
3.5 Důchodová reforma.....	30
3.5.1 Malá důchodová reforma	31
3.5.2 Velká důchodová reforma.....	32
4 Vlastní práce	36
4.1 Dotazníkové šetření.....	36
4.2 Demografické vlivy.....	44
4.2.1 Délka dožití.....	44
4.2.2 Počet obyvatel a počet důchodců.....	45
4.3 Průměrná hrubá mzda, průměrný hrubý důchod.....	47
4.4 Státní rozpočet.....	49
5 Výsledky a diskuse	54
5.1 Další možnosti zajištění	54
5.2 Jiné země světa a jejich potřeba samo zajišťování na stáří	57
6 Závěr.....	58
7 Seznam použitých zdrojů	60
8 Přílohy	65

8.1	Příloha A – Výše sazby pojistného pro všechny 3 skupiny	65
8.2	Příloha B – Výše státního příspěvku	66
8.3	Příloha C – Věk odchodu do důchodu podle data narození	66
8.4	Příloha D – Dotazník	69

Seznam obrázků

Obrázek 1	Důchodový systém v České republice podle respondentů	36
Obrázek 2	Zvolená forma zajištění respondentů.....	37
Obrázek 3	Měsíčně spořené částky respondentů	37
Obrázek 4	Důvod respondentů pro nespoření na důchod	38
Obrázek 5	Vědomí respondentů, že existoval II. pilíř	38
Obrázek 6	Převod peněz ze druhého pilíře	39
Obrázek 7	Největší negativa druhého pilíře.....	40
Obrázek 8	Pohlaví respondentů	41
Obrázek 9	Věk respondentů.....	42
Obrázek 10	Dosažené vzdělání respondentů	42
Obrázek 11	Osobní příjem respondentů.....	43
Obrázek 12	Naděje dožití v letech 1950 - 2016.....	44
Obrázek 13	Vývoj počtu obyvatel	45
Obrázek 14	Vývoj počtu důchodců.....	46
Obrázek 15	Průměrná hrubá měsíční mzda	47
Obrázek 16	Průměrná měsíční výše důchodu	49
Obrázek 17	Výdaje ze státního rozpočtu v letech 2011 - 2016	50
Obrázek 18	Portfolio důchodů v roce 2011	51
Obrázek 19	Portfolio důchodů v roce 2016	52

Seznam tabulek

Tabulka 1	Bismarckovský a beveridgeovský model důchodového pojištění	14
Tabulka 2	Potřebná doba pojištění pro odchod do předčasného důchodu.....	18
Tabulka 3	Stupně invalidity podle jejího rozsahu.....	18
Tabulka 4	Pořadí, v jakém se má stát postarat o občany, podle důležitosti.....	41
Tabulka 5	Podíl důchodu na hrubé mzdě.....	48
Tabulka 6	Dávky důchodového pojištění v roce 2011.....	51
Tabulka 7	Dávky důchodového pojištění v roce 2016.....	52

1 Úvod

Každý člověk uvažuje o zajištění svých potřeb v životním období, kdy již nebude ekonomicky aktivní. Proto je třeba, aby se již v produktivním věku každý seznámil s fungováním důchodového systému a jeho perspektivami, aby na základě těchto informací zvolil způsob zajištění a získal dostatečné finanční zdroje na období, kdy již nebude pracovat a předešel tak možným komplikacím v důsledku nedostatku finančních prostředků.

Cílem této bakalářské práce je charakterizovat důchodový systém v České republice a jeho vývoj, tedy důchodové reformy. V teoretické části práce budou vysvětleny všechny části důchodového systému, druhy důchodů, podrobně popsány pilíře a možné přestupy mezi nimi. Dalším cílem práce bude analyzovat vývoj počtu osob pobírajících starobní důchod a s tím spojené zatížení státního rozpočtu a zjistit informovanost o problematice starobních důchodů ve všech věkových kategoriích.

Snahou bude tématu pořádně porozumět, zhodnotit stávající situaci a pokusit se případně vymyslet nějaké lepší řešení této problematiky. Ačkoli vyřešit tak komplikovaný problém pouze bakalářskou prací není reálné. Tímto tématem se zabývá vláda jak v České republice, tak i vlády po celém světě. Nejdůležitější ale je, aby všichni občané byli o této problematice informováni a aby se alespoň nějak na stáří zajišťovali sami.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je charakterizovat důchodový systém v České republice a jeho vývoj, tedy důchodové reformy. Hlavním cílem teoretické části práce je vysvětlení všech částí důchodového systému a podrobné popsání všech pilířů. Dílčím cílem je charakteristika důchodových reform, a to jak Malé důchodové reformy, tak Velké důchodové reformy. Dalším dílčím cílem je vysvětlení proč k těmto reformám došlo a proč byli neúspěšné a byly zrušeny.

Hlavním cílem praktické části je zjistit úroveň znalostí lidí o stávajícím důchodovém systému a dále postoj respondentů k problematice finančního samo zajištění na období důchodového věku. Dílčím cílem vlastní práce je analyzovat vývoj počtu osob pobírajících starobní důchod a s tím spojené zatížení státního rozpočtu.

2.2 Metodika

V rámci řešení bakalářské práce jsou shromážděny informace z různých odborných publikací. V teoretické části je podrobně popsán důchodový systém se všemi jeho komponenty. Práce se dále věnuje důchodové reformě, jejím příčinám, průběhu a důsledkům. Analytická část práce sleduje vývoj výdajů na starobní důchody ze státního rozpočtu a dále zobrazuje komparaci vývoje podílu výdajů ze státního rozpočtu vynaložených na důchodce a na sociálně slabší. Stěžejní část praktické části tvoří dotazníkové šetření o informovanosti lidí o problematice starobních důchodů postoj respondentů k nutnosti samo zajištění na stáří. Dotazování budou respondenti ze všech věkových skupin.

3 Teoretická část

3.1 Typy důchodových systémů

Každý systém důchodového zabezpečení lze členit podle různých kritérií. Zda se jedná o povinné nebo dobrovolné členství, veřejný nebo soukromý management, fondový nebo průběžný systém, pojištění nebo redistribuce, definované dávky nebo nedefinované příspěvky. Samostatným odvětvím je zajištění pomocí zaměstnavatelských fondů, soukromých penzijních fondů, osobních spoření nebo životních pojištění. Dalšími možnostmi jsou důvěra ve vlastní děti a investování do nich nebo obchodování s nemovitostmi.

Pokud chceme pořádně porozumět rozdělení penzijních systémů, musíme rozlišit systémy:

- PAYG DC – průběžně financované, dávkově definované
- PAYG DC – průběžně financované, příspěvkově definované
- FF DC – fondově financované, příspěvkově definované
- FF DB – fondové systémy, dávkově definované.

Důchodový systém však může vzniknout i různými kombinacemi těchto přístupů.

Každý jeden systém má samozřejmě i své výhody a nevýhody. Například výhodou veřejných průběžných důchodových systémů je, že jsou výrazně odolnější proti inflaci, nepodléhají výkyvům na kapitálovém trhu a umožňují vyrovnávat důchodový systém podle parametrů. Nevýhodou naopak jsou povinné příspěvky, které mají charakter daně a větší citlivost na demografický vývoj.

Kladem u fondových soukromých penzijních systémů je větší důraz na individualitu, kdy výše dávek odpovídá vloženým prostředkům. Dalšími pluses jsou: snazší přizpůsobení demografickým trendům a nízké daňové zatížení. Naopak zápor je, že fondy nemohou nabízet pojištění proti depresi, rizikům na kapitálovém trhu nebo neočekávané inflaci.¹

3.1.1 Bismarckův a Beveridgeův systém sociálního pojištění

V penzijním systému západní Evropy existují dva základní modely: Bismarckův a Beveridgeův.

---

¹ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 13

Počátek Bismarckova modelu sahá až do roku 1889, kdy vznikl princip starobních a invalidních důchodů, následovaný zdravotním pojištěním a úrazovým pojištěním. Tento model se snaží především o zachování životní úrovně pojištěných.

V roce 1942 se objevila zpráva o „sociálním pojištění a příbuzných službách“, kterou vydal William Beveridge, a to byl základní kámen pro koncept Beveridgeova systému. Ve zprávě vyslovil cíl, který zněl – svobodu od nedostatku. Tento systém funguje na principu přerozdělování, které zajišťují daně a transfery, a chrání občany proti chudobě.²

Tabulka 1 Bismarckovský a beveridgeovský model důchodového pojištění

	Bismarckovský model	Beveridgeovský model
Cíl	udržení příjmu	zabránění chudobě
Dávky	vztažené k příjmu	plošné
Financování	příspěvky	zdanění
Správa	triparita	veřejná

Zdroj: LOUŽEK, 2017

Pokud budeme dělat komparaci těchto dvou systémů, tak přijdeme na to, že bismarckovský systém alespoň trochu zohledňuje výše příspěvků placené v sociálním pojištění, zatímco beveridgeovský zastává postoj jednotných dávek. Co mají systémy společné je, že oba jsou řízeny veřejně. V bismarckovském modelu jsou do rozhodování zapojeni zástupci odborů a zaměstnavatelé, zatímco beveridgeovský systém je pouze státní.³

3.1.2 Průběžný a fondový systém

V našem současném pojetí důchodů existují vlastně dva způsoby financování, a to systém průběžného financování a kapitalizace neboli fondové financování. Každý z těchto způsobů má své klady i zápory.

Průběžný systém získává peníze od ekonomicky aktivních obyvatel. Tyto prostředky jsou okamžitě přerozdělovány ve prospěch aktuálních důchodců. Kladem je, že tento

² LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 14

³ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 14

způsob chrání všechny jednotlivce, snižuje administrativní náklady, snižuje rizika ztráty prostředků nebo jejich hodnoty, ale automaticky ubírá jednotlivci na odpovědnosti.⁴ Další výhodou průběžného systému je, že tato strategie je schopna reagovat na problémy pružněji, jelikož nemá dány explicitní závazky.⁵ Mezi zásadní nevýhody patří to, že systém je závislý na demografickém vývoji, na politickém vývoji a na politické situaci.

Fondové financování přenáší mnohem větší odpovědnost na jedince, umožňuje dosáhnout vyšších výnosů, nezatěžuje následující generace, snižuje zátěž veřejných financí a pozitivně ovlivňuje objem mandatorních výdajů. Záparem tohoto systému zůstává, že vyššího zhodnocení dosáhnout pouze lidé patřící do vyšších příjmových skupin.⁶

Vybrat si mezi těmito dvěma způsoby financování není jednoduché. Ale jsou k dispozici určitá pravidla, která nám mohou při rozhodování pomoci.⁷

Aaronovo pravidlo

Základním kamenem Aaronova pravidla je vzorec:

$$m + g > r,$$

kde r ležící na pravé straně nerovnice znamená míru výnosu soukromých penzijních fondů na kapitálovém trhu, m nalézající se na levé straně udává míru výnosu v průběžném systému a g znamená míru růstu průměrných mezd.

Pokud je pravá strana vyšší než levá, znamená to, že je výhodnější fondový systém a naopak.⁸

Stane-li se, že jsou fondy povinné, vláda má povinnost silně regulovat sektor penzijních fondů, aby garantovala odtud jdoucí minimální důchody. Příliš vysoká vládní regulace nevede k vysokým výnosům.

Tento systém financování se však nedá použít vždy, kdy je dodržena Aaronova podmínka. Aaron vycházel z předpokladu exogenních mezd a úrokových měr, tudíž tento postup se dá aplikovat spíše na malé otevřené ekonomiky.

To by však nebyl ten největší nedostatek. Hlavním záparem tohoto pravidla je, že vůbec nebere v potaz smíšené systémy (složené zčásti průběžného financování a zčásti z fondů) nebo výši důchodových příspěvků, která se může měnit.

---

⁴ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 14

⁵ FILIP, M., POSPÍŠIL, R., *Finanční poradenství: Co s tou penzí*. 2013, s. 39

⁶ <https://is.muni.cz/do/1456/soubory/aktivity/obzor/6182612/7667845/04Dobesova.pdf>

⁷ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 19

⁸ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 19

Bohužel musíme konstatovat, že volbu mezi způsobem financování nelze provést pouze na základě efektivnostního kritéria, ale musíme vzít v potaz i mezigenerační rozdělení.

Neexistuje důchodová reforma, která by přilepšila všem generacím, aniž by jedné neubrala.⁹

3.2 Druhy důchodů

Důležitým rokem pro vymezení druhů důchodů byl rok 1924. V tomto roce bylo uzákoněno pojištění dělnické vrstvy, a to hlavně starobní a invalidní pojištění. Dále se poprvé objevily důchody sirotčí a vdovské.¹⁰

Mezi základní typy důchodů, které se vyskytují v současnosti u nás v České republice, patří důchod starobní, vdovský a vdovecký, sirotčí a invalidní v určitém stupni. Všechny tyto nároky jsou vypláceny ze státního rozpočtu. Existuje i tzv. předdůchod. Pokud ho však obyvatel chce čerpat, musí si na něho naspořit.¹¹

Důchod v dnešní době pobírá více než 99 % obyvatel v důchodovém věku. Každý důchod se skládá z pevné částky (základní výměra), a z částky vypočtené podle délky doby pojištění a výše výdělků (procentní výměra).

Základní výměra je shodná pro všechny, kdo mají na nějaký důchod nárok. Pro starobní a invalidní důchod je to 9 % průměrné mzdy měsíčně. V roce 2016 činila průměrná mzda 27 589 Kč, tudíž základní výměra byla 2483,01 Kč. Její výši stanovuje Ministerstvo práce a sociálních věcí každý rok.

Procentní výměra bere v potaz jak získanou dobu pojištění, tak dosažené příjmy. Zohledňují se příjmy za všechna období před rokem přiznání důchodu, maximálně však do roku 1986. „Tyto příjmy se pomocí koeficientů nárůstu všeobecného vyměřovacího základu přepočtou na roční vyměřovací základ, z něhož se určí osobní vyměřovací základ jako měsíční průměr ročních vyměřovacích základů. Osobní vyměřovací základ se dále upraví pomocí redukčních hranic tak, že příjmy nad určité částky jsou zohledňovány pouze

---

⁹ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 20

¹⁰ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 99

¹¹ <http://www.duchody-duchodci.cz/>

stanoveným procentem.“¹² V jednodušším pojetí lze říci, že osoby s vyšším příjmem se podílejí na zajištění důchodu více než osoby s nižším příjmem.

Důchody počítá správa sociálního zabezpečení při podání žádosti o důchod s ohledem na doklady ve své evidenci, nebo doklady doložené žadatelem.¹³

3.2.1 Starobní důchod

Nárok na starobní důchod mají všichni občané, kteří absolvovali potřebnou dobu pojištění a dosáhli stanoveného věku (tj. důchodového nebo u předčasného důchodu věku nižšího). Pokud chce obyvatel žádat o předčasný důchod, musí splnit ještě další podmínky. U starobního důchodu rozlišujeme důchod obecný (nebo také řádný) a důchod předčasný (nazývaný také snížený nebo krácený).¹⁴

Obecný starobní důchod

Obecný starobní důchod můžeme čerpat ode dne, kdy je dovršen důchodový věk a je-li splněna potřebná doba pojištění. Další možností je také přeměna invalidního důchodu. Obecný důchodový věk je odvozen od data narození (resp. roku), dále podle toho, zda se jedná o ženu nebo o muže. U žen je dále zohledňován počet narozených dětí, to však pouze u těch, které jsou narozené do roku 1974.¹⁵

Předčasný starobní důchod

Na předčasný starobní důchod vzniká občanovi nárok ještě před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění nejméně 25 let. Poté se rozlišuje, zda důchodový věk je vyšší nebo nižší než 63 let. Pokud je nižší než důchodový věk, může občan odejít do důchodu nejdříve tři roky předem. Pokud je vyšší než 63 let, platí, že odchod do důchodu může nastat nejdříve v 60 letech, bez ohledu na to, že do důchodového věku chybí více než 3 roky. Žádost o odchod do předčasného důchodu si podává každý pojištěnec sám.¹⁶

---

¹² RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 31

¹³ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 31

¹⁴ Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

¹⁵ PŘIB, J., VOŘÍŠEK, V., *Důchodové předpisy s komentářem*. 2010, s. 168

¹⁶ https://www.mpsv.cz/files/clanky/32236/TZ_podminky_naroku_na_predcasny_duchod_21122017.pdf

Tabulka 2 Potřebná doba pojištění pro odchod do předčasného důchodu

Rok dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let
2017	33 let
2018	34 let
po roce 2018	35 let

Zdroj: RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. ISBN 978-80-7263-821-5

3.2.2 Invalidní důchod

Nárok na získání invalidního důchodu je možný, pokud se občan před dosažením věku 65 let stane invalidním a dosáhl potřebné doby pojištění, pokud do dne vzniku invalidity nezískal nárok na starobní důchod, popřípadě mu byl přiznán předčasný důchod, pokud ještě nedosáhl důchodového věku. Další možností pro získání invalidního důchodu je, pokud se občan stal invalidním po úrazu.¹⁷

Pojištěnec je brán za invalidního, jestliže jeho dlouhodobý zdravotní stav snížil jeho pracovní schopnosti o 35 %. Invalidity se poté dělí do stupňů podle toho, jak moc je jeho pracovní neschopnost snížena.¹⁸

Tabulka 3 Stupně invalidity podle jejího rozsahu

Stupeň invalidity:	Invalidita snižená o:
Invalidita 1. stupně	nejméně o 35 %, avšak nejvíce o 49 %
Invalidita 2. stupně	nejméně o 50 %, avšak nejvíce o 69 %
Invalidita 3. stupně	nejméně o 70 %

Zdroj: PŘIB, Jan. *Důchodové předpisy s komentářem*. ISBN 978-80-7263-585-6

¹⁷ Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

¹⁸ PŘIB, J., VOŘÍŠEK, V., *Důchodové předpisy s komentářem*. 2010, s. 202

Pracovní schopnost znamená schopnost pojištěnce vykonávat práci, která odpovídá jeho tělesným a duševním předpokladům, s ohledem na dosažené vzdělání, zkušenosti a znalosti. Při posuzování pracovní schopnosti se vychází z výsledků funkčních vyšetření a zdravotního stavu pojištěného. Určuje se například, zda se jedná o stav trvale ovlivňující jeho činnost, zda je stabilizovaný nebo také zda je psychicky vyrovnaný se svým stavem. Potřebná doba pojištění, kterou musí pojištěný mít odbytou, se odvozuje od jeho věku. Začíná na jednom roku u osob, které jsou mladší než 20 let, a končí na pěti letech u osob starších než 28 let.¹⁹

3.2.3 Vdovský a vdovecký důchod

Vdovský nebo vdovecký důchod se týká osob, jejichž partner (ať už manžel nebo manželka) zemřel.

Vdova má nárok na vdovský důchod, pokud její manžel pobíral starobní nebo invalidní důchod, nebo pokud splnil podmínky, které by byly potřeba pro čerpání starobního důchodu, anebo zesnul následkem úrazu v práci.

Vdovec má nárok na vdovecký důchod, pokud jeho žena pobírala starobní nebo invalidní důchod.²⁰

U obou žadatelů platí, že tento vdovský/vdovecký důchod jim náleží jeden rok po smrti partnera. Jinak tomu je, pokud pozůstalý vychovává nezaopatřené dítě, pečuje o své rodiče nebo je invalidní ve třetím stupni. V těchto případech čerpá důchod pořád. Nárok však zaniká uzavřením nového manželství, nebo pokud se prokáže, že například vdova zavinila smrt svého manžela a naopak.²¹

3.2.4 Sirotčí důchod

Sirotčí důchod může pobírat dítě, kterému zemře rodič nebo osoba nahrazující rodičovskou péči, dále poté dítě, které je osiřelé. Naopak nárok na tento důchod nenáleží dítěti po pěstounovi či jeho manželovi. Zaniká osvojením. Pokud sirotek vstoupí do manželství, může důchod čerpat dál.

---

¹⁹ PŘIB, J., VOŘÍŠEK, V., *Důchodové předpisy s komentářem*. 2010, s. 206

²⁰ <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/pozustalostni-duchody/vdovsky-a-vdovecky-duchod/>

²¹ Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

Pokud se stane, že má pojištěnec nárok na starobní nebo invalidní důchod a na vdovecký nebo sirotčí současně, vyplácí se ten nejvyšší v plné výši a ze zbylých polovina procentní výměry. Důchody nelze postoupit ani zastavit. Srážky z důchodu jsou možné pouze v případě, že se jedná o pohledávky na výživném a na příspěvku na výživu a na přeplatku na důchodu.²²

3.3 Důchodový systém v České republice

V současné době tvoří důchodový systém v České republice dva pilíře: důchodové pojištění a doplňkové penzijní spoření. Od roku 2013 do roku 2016 však byly pilíře tři. Na druhém místě totiž bylo důchodové spoření a doplňkové penzijní spoření, které se do té doby jmenovalo penzijní spoření se státním příspěvkem, bylo přesunuto do pilíře třetího.

Model dvou pilířů také ale nemá nějak dlouhou historii. Vznikl až v roce 1994. Do té doby byl celý důchodový systém postaven pouze na prvním pilíři.

V dnešní době je 95 % důchodů financováno z prvního pilíře. To však není do budoucna udržitelné a budoucí důchodci se budou muset na svou penzi zajistit i jinak. Peníze od státu budou totiž ubývat přímo úměrně tomu, jak bude stárnout populace. V extrémním případě nebude nikdo pracující, kdo by provozoval výdělečnou činnost, odváděl daně a poskytoval státu prostředky k uživení důchodců.

Z toho vyplývá, že tomu, kdo se nezajistí i jiným způsobem, výrazně při odchodu do důchodu poklesne životní úroveň. Proto zde jsou k dispozici i další možnosti zajištění. V současné době především využití třetího pilíře nebo nějakého alternativního spoření či uložení prostředků (jako například nákup nemovitostí).²³

3.4 Charakteristika jednotlivých pilířů

V práci je uveden třípilířový model důchodového systému, aby pohled byl komplexní a ucelený. Přičemž druhý pilíř byl zrušen reformou v roce 2016.

3.4.1 I. pilíř – důchodové pojištění

Důchodové pojištění je zcela v režii státu, jak jeho financování, tak správa. Důchody jsou vypláceny ze státního rozpočtu a jsou součástí povinných výdajů. Nemůžou být tedy

---

²² Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

²³ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 6

nikdy pozastaveny, mohou se pouze snižovat, aby byly zachovány.²⁴ Další možností pro udržení vyplácení důchodů je prodlužování doby odchodu do důchodu nebo zvýšení pojistného. Hlavním důvodem je zvyšující se věk dožití a snižující se porodnost.

Už zde je vidět, že tato situace je dlouhodobě neudržitelná a vyžaduje reformy, které by více zapojili obyvatele tak, aby v důchodovém věku nespolehali pouze na příjem od státu, jako je tomu dnes.

Důchodového pojištění se musí zúčastnit všichni, kdo splní podmínky dané zákonem. Nikdo se sám nesmí rozhodnout, že do systému nevstoupí nebo z něho vystoupí. Výjimkou jsou potom studenti studující soustavně na budoucí výkon povolání, osoby vedené na úřadu práce, zdravotně postižené osoby, vojáci, poživatelé invalidního důchodu a například osoby na rodičovské dovolené.

Podrobný přehled o osobách, které jsou povinné účastnit se důchodového pojištění, poskytuje zákon o důchodovém pojištění.²⁵

Je však jasné, že největší zastoupení v důchodovém pojištění mají zaměstnanci v pracovním poměru, osoby samostatně výdělečně činné a příslušníci státních orgánů.

U zaměstnanců je v tomto případě potřeba, aby zaměstnání bylo provozováno na území České republiky, nebo v cizině pod záštitou české firmy, a to minimálně po dobu 15 kalendářních dnů, které ale nutně nemusí jít po sobě.²⁶ Zaměstnanci se účastní pouze plateb pojistného na důchodovém pojištění, protože nemocenské pojištění za ně platí zaměstnavatel. Základ pro výpočet pojistného je veškerý zdanitelný příjem, který zaměstnanci vyúčtuje jeho zaměstnavatel. Tento základ však nesmí překročit 48násobek průměrné mzdy. Pro rok 2016 to bylo 1 324 272 Kč.²⁷ Pokud by k tomu došlo a příjmy by tuto hranici přesáhly, nezapočítávají se do daňového základu. Pojistné zaměstnanci spočítá, srazí srážkou ze mzdy a odvede správě sociálního zabezpečení zaměstnavatel.²⁸

Osoby samostatně výdělečně činné²⁹ jsou osoby, které dosáhly věku 15 let a vykonávají samostatně výdělečnou činnost. Důležité je zmínit, že u důchodového pojištění je směrodatný právě skutečný výkon samostatné činnosti, ne příjem peněz z ní, oproti třeba dani z příjmu. Tato činnost musí být vykonávána, podobně jako

---

²⁴ Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

²⁵ Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění

²⁶ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 19

²⁷ <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

²⁸ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 24

²⁹ Dále jen OSVČ.

u zaměstnanců, na území České republiky, anebo v zahraničí s českým oprávněním.³⁰ OSVČ se musí povinně účastnit důchodového pojištění a přispívat na státní politiku zaměstnanosti. Nemocenské pojištění platí dobrovolně. Základ daně pro pojistné si stanovují samy, mají dané pouze zákonné minimum a maximum a částku ve výši 50 % jejich daňového základu. Tento základ se určuje po konci kalendářního roku. V průběhu roku odvádí zálohy na pojistné. Pojistné pro osoby vykonávající hlavní samostatnou činnost musí být alespoň 25 % roční průměrné mzdy. V roce 2016 to bylo 82 767 Kč.³¹ Pro osoby vykonávající vedlejší činnost je to 10 %, tedy 33 106,80 Kč. Maximální výše základu je shodná s výší základu pro zaměstnance.³²

Poslední velkou skupinou jsou osoby, které se důchodového pojištění účastní dobrovolně. Podmínkou je, že musí být starší 18 let a podají přihlášku. Obecně platí, že tato účast je možná po dobu 10 let. Tato varianta je využívána hlavně tehdy, pokud žadatel o starobní důchod zjistí, že nesplňuje potřebnou dobu účasti na důchodovém pojištění. Tudíž se zpětně přihlásí k dobrovolné účasti, doplatí potřebné částky a může začít čerpat starobní důchod.³³ Pojistné se platí měsíčně a je vypočteno ze základu, které si každý určí sám. V potaz musí vzít pouze zákonné minimum a maximum a to, že základ nesmí být nižší než jedna čtvrtina průměrné mzdy, to bylo v roce 2016 tedy 82 767 a zároveň vyšší než 48násobek.

V příloze A je znázorněna výše sazby pojistného pro všechny 3 skupiny. Je zde uveden třípilířový systém, ve kterém pokud se osoba účastní důchodového spoření, tak automaticky odvádí o 3 % méně do prvního pilíře.³⁴

Velkou výhodou prvního pilíře je, že se jedná o systém spravovaný státem. Dávky patří mezi mandatorní výdaje, to znamená, že stát je musí vyplácet. Má ale možnost upravit věk odchodu do důchodu, redukční hranici pro přepočtení dosažených příjmů a potřebnou dobu pojištění.

Další výhodou je, že systém není závislý na vývoji kapitálových trhů a znehodnocení investic, jako je tomu například u druhého a třetího pilíře.

---

³⁰ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 20

³¹ <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

³² RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 27

³³ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 23

³⁴ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 29

Nevýhodou však zůstává, že tento systém je vysoce navázán na demografický vývoj. Na jednoho důchodce připadá stále méně ekonomicky aktivních osob. Důvodem je prodlužování délky života a dlouhodobě se snižující porodnost.

Neopomenutelné negativem tohoto systému je, že se nedá do budoucna odhadnout výše důchodu. Tudíž i lidem, kteří celý život přispívají vysokými částkami, může výrazně poklesnout jejich životní úroveň, až půjdou do důchodu. Pokud se samozřejmě nezaopatřili i jinak.³⁵

3.4.2 II. pilíř důchodového spoření

Důchodové spoření představuje druhý pilíř důchodového systému, který byl zaveden od 1. ledna 2013 v rámci druhé fáze důchodové reformy. Prosadila ho vláda premiéra Petra Nečase. Účast v tomto pilíři nijak nesnižuje nárok občana na státem vyplácené invalidní nebo pozůstalostní důchody. Ovlivňuje pouze výši starobního důchodu.³⁶ Vstup do důchodového spoření je dobrovolný, ale nelze z něho vystoupit. Účast v tomto pilíři je povinná minimálně do dosažení důchodového věku a počátku čerpání důchodu, nebo do účastnickovy smrti.

Mezi základní charakteristiky důchodového spoření patří: fondové financování, individuální účet, výrazný prvek ekvivalence, příspěvkově definovaný systém, dobrovolná účast a náhrada příjmů.

Fondovým financováním rozumíme to, že vložené finanční prostředky účastníků jsou spravovány penzijními společnostmi, které tyto prostředky zhodnocují investicemi na kapitálových trzích, principem kolektivního investování. Peníze jsou po celou dobu v majetku účastníka a po ukončení spoření jsou mu z nich vypláceny dávky.

Principem individuálního účtu je, že účastník po dosažení důchodového věku dostane opravdu to, co si sám naspořil, jeho prostředky nejsou využity na dávky někoho jiného. S tím souvisí i prvek ekvivalence, který znamená, že výše dávek posléze plně odpovídá výši příjmů.

---

³⁵ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 42

³⁶ RUBEŠ, L., *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 2013, s. 42

Náhrada příjmu znamená, podobně jako u prvního pilíře, že dávky nelze vyplatit jednorázově, ale v určitých opakujících se dávkách. Opakem je tomu u doplňkového penzijního spoření, kde možnost jednorázové výplaty pořád funguje.³⁷

Správce pojistného je v tomto případě příslušný finanční úřad, který prostředky převádí do klientem vybrané penzijní společnosti. Naspořená částka včetně zhodnocení poté slouží k pravidelné výplatě důchodu.³⁸ Penzijní společnosti musí být licencované, jsou upraveny zákonem o doplňkovém penzijním spoření a mohou zároveň figurovat i v doplňkovém penzijním spoření, tj. ve třetím pilíři.

Jak již bylo řečeno, tak penzijní společnosti se nikdy nestávají vlastníky prostředků, pouze spravují prostředky svým jménem. Každý účastník má u společnosti vedený důchodový účet, na kterém eviduje vložené prostředky a jejich zhodnocení, které má podobu podílu na majetku v důchodovém fondu (tzv. důchodové jednotky).³⁹

Prostředky jsou obhospodařovány v důchodových fondech. Mezi základní fondy, které jsou obhospodařovány penzijní společností, patří:

- důchodový fond státních dluhopisů
- konzervativní důchodový fond
- vyvážený důchodový fond
- dynamický důchodový fond – nejvíce agresivní.⁴⁰

Účastníkem mohou být všechny fyzické osoby starší 18 let, které ještě nedosáhly věku 35 let, nebo dosáhnou v daném roce. Výjimkou je, že se mohou zúčastnit i osoby, které již dosáhly důchodového věku, nepobírají starobní důchod a provozují samostatně výdělečnou činnost.⁴¹

Smyslem druhého pilíře je, aby účastníci po odchodu do důchodu nebyli závislí tak moc na sociálních dávkách a aby nemusela poklesnout jejich životní úroveň.⁴²

---

³⁷ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 45

³⁸ RUBEŠ, L., *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 2013, s. 42

³⁹ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 46

⁴⁰ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 46

⁴¹ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 54

⁴² RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 74

Významnou výhodou druhého pilíře je, že peněžní prostředky jsou přímo ve vlastnictví účastníka a leží na jeho důchodovém účtu. Naspořené prostředky nepodléhají exekuci. Druhý pilíř je výhodnější pro osoby s vyšším příjmem, které si mohou dovolit spořit více.

Nevýhodou je nelikvidita majetku. Což znamená, že naspořené prostředky dostane účastník k dispozici až po dosažení požadovaného věku. Dalšími velkými riziky jsou: nestabilní politická situace, riziko poklesu na kapitálových trzích, nevhodné investování, nespolehlivý zaměstnavatel. Z toho vyplývá, že využití druhé pilíře by mělo být většinou pouze doplňkovým zajištěním na stáří.⁴³

Tento pilíř fungoval od roku 2013 do roku 2016. Od 1. ledna 2016 už nebylo možné spořit do důchodových fondů a k 1. červenci se zahájila likvidace těchto fondů. V těchto 3 letech do systému druhého pilíře vstoupilo přibližně 85 tisíc lidí.⁴⁴ Tito účastníci o své peníze však nepřišli. Byly 3 možné způsoby výplaty: převod peněz na bankovní účet v České republice, převod peněz na bankovní účet v zahraničí (nutnost zaplatit náklady), převod peněz do třetího pilíře. Pokud klient nepodal rozhodnutí, kterým způsobem chce peníze vrátit, byly mu převedeny na daňový účet, ze kterého si mohla daňová správa strhávat dlužné daně.

Lidem, kteří spořili do třetího pilíře, se krátil důchod plynoucí z prvního pilíře o 3 %. Z toho vyplývá, že pokud by dosáhli důchodového věku a rozhodli se čerpat, byl by jejich důchod o tyto 3 % nižší. Ve výsledku se však jedná o částky v řádu desetikorun měsíčně. Pokud ale někdo chce čerpat důchod v plné výši, musí tuto částku doplatit.

Vláda tento pilíř ukončila především proto, že chtěla ukončit přelévání peněz ze státního pilíře na soukromé penzijní účty.⁴⁵

V současné chvíli se zhruba 7 869 lidí stále nepřihlásilo ke svým prostředkům uloženým ve druhém pilíři. Penzijní společnosti peníze převedl na příslušné finanční úřady, kde si o ně majitelé mohou požádat. Tato situace nastala i navzdory tomu, že bylo prodlouženo datum podání žádosti o způsobu výplaty až do 30. listopadu 2016.

---

⁴³ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 79

⁴⁴ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=40097>

⁴⁵ https://ekonomika.idnes.cz/druhy-pilir-penzijnihosporeni-se-zacne-likvidovat-co-bude-s-penezi-11e-/ekonomika.aspx?c=A151125_171525_ekonomika_jvl

Nevyzvednuté peníze ale v žádném případě nepřipadávají státu. Vlastníci si je mohou vyzvednout na základně žádosti.⁴⁶

3.4.3 III. pilíř – doplňkové penzijní spoření

Třetí pilíř se nazývá doplňkové penzijní spoření. Byl zaveden v roce 2013 společně se vznikem druhého pilíře v rámci druhé vlny důchodové reformy. Existoval však ještě před tím, a to od roku 2004 jako penzijní připojištění se státním příspěvkem. Rozdíl byl především v tom, že penzijní společnosti neoddělovali majetek účastníků a majetek penzijního fondu. Tím byli účastníci ohroženi, pokud by došlo ke špatnému investování. Rozdílné byli i výše státních příspěvků (viz. příloha B).⁴⁷

Základní charakteristiky tohoto pilíře jsou ve většině bodů stejné jako u pilíře druhého. Liší se především tím, že zde existuje dobrovolné zahájení a ukončení činnosti. Jinak zde zůstává fondové financování, individuální účet, výrazný prvek ekvivalence a příspěvkové definovaný systém.

V současném třetím pilíři jsou prostředky shromažďovány v účastnických fondech. Tyto fondy jsou spravovány penzijními společnostmi, které musí získat zákonné oprávnění k činnosti. Penzijní společností se může stát pouze akciová společnost sídlící na území České republiky. Toto oprávnění uděluje česká národní banka. Mimo jiné musí mít společnosti srozumitelně uveden způsob investování účastnického fondu. Smyslem podnikání penzijních společností je shromažďování finančních prostředků od účastníků spoření, zaměstnavatelů a státu, jejich přesun do účastnického fondu, obhospodařování a vyplácení dávek doplňkového spoření.⁴⁸

Mezi penzijní společnosti, které se mohou účastnit třetího pilíře, patří:

- Allianz penzijní společnost
- AXA penzijní společnost
- Conseq penzijní společnost
- Penzijní společnosti České pojišťovny
- Penzijní společnosti České spořitelny
- ČSOB Penzijní společnost
- NN Penzijní společnost

⁴⁶ https://ekonomika.idnes.cz/druhy-pilir-nasporene-penize-duchodovy-system-frg-/ekonomika.aspx?c=A170113_150652_ekonomika_jvl

⁴⁷ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 84

⁴⁸ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 85

Finance účastníků spoření jsou vedeny na osobních penzijních účtech. Ty jsou posléze sdružovány v účastnických fondech podle strategie spoření a dosažený výnos je připisován účastníkovi v podobě penzijních jednotek na penzijní účet. Ačkoli prostředky evidované v účastnických fondech mají více majitelů, nevztahuje se na ně klasický zákon o spoluvlastnictví.

Povinný konzervativní fond musí vést každá penzijní společnost. Investice v tomto fondu by měly být vybírány méně rizikové a měla by být zajištěna stabilita, které napomůže rovnoměrnému vyplácení dávek. Mezi nástroje, které mohou penzijní společnosti užívat, patří: dluhopisy a zahraniční dluhopisy, nástroje peněžního trhu vymezených eminentů, vklady, termínované vklady se lhůtou splatnosti do dvou let a podílové listy podílového fondu splňující další podmínky. Mezi subjekty, které mohou vydávat cenné papíry do oběhu, patří všechny státy Evropské unie a OECD, jejich centrální banky, nadnárodní instituce, korporace a také země mimo Evropskou unii a OECD, které splňují podmínky na rating. Společnosti mají povinnost převést sem účastníkovi prostředky minimálně pět let před, než dosáhne důchodového věku a bude mít nárok na dávky.⁵⁰

Dalšími fondy, které mohou penzijní společnosti vytvářet, jsou účastnické fondy. Tyto fondy investují agresivněji, a tudíž dosazují vyšších výnosů, ale mají také vyšší riziko. Využívají investiční cenné papíry, nástroje peněžního trhu, cenné papíry kolektivního investování, deriváty a vklady.⁵¹

Vedle těchto fondů, mohou penzijní společnosti mít ještě transformované fondy, které jsou pozůstatek třetího pilíře před rokem 2013. Výhodou těchto fondů je nezáporný výnos a možnost čerpání poloviny naspořených prostředků po 15 letech spoření. Nevýhodou poté obvykle nižší výnos.⁵²

Jedním z kontrolních orgánů společností, které působí ve třetím pilíři, je Česká národní banka. Té musí společnost zasílat výroční a pololetní zprávu. Účastníky informuje jednou ročně výpisem z jejich penzijního účtu. Tento výpis je posílán zdarma. Pokud si

---

⁴⁹ <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/seznamy-a-adresare/penzijni-fondy/>

⁵⁰ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 86

⁵¹ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 87

⁵² RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 88

klient požádá o mimořádný výpis, společnost může požadovat poplatek. Další dokumenty, které musí penzijní společnost poskytovat, jsou například popis investičních cílů, způsoby investování a výkonnosti účastnického fondu a přehled souvisejících poplatků.⁵³

Dalším kontrolním orgánem je depozitář. Tím může být podobně jako ve druhém pilíři banka se sídlem na území České republiky, nebo zahraniční banka s pobočkou na našem území. Platí, že společnosti zvolí depozitář a uzavřou s ním depozitářskou smlouvu pro každý fond. Depozitář posléze vede evidenci majetku penzijní společnosti a kontroluje, zda jedná v souladu se zákonem. Veškeré peněžní transakce probíhají právě přes depozitář.

Za svou činnost získávají společnosti odměnu, která nesmí přesáhnout 0,4 % průměrné roční hodnoty fondového vlastního kapitálu v účastnickém fondu v případě konzervativního fondu a dvojnásobek u ostatních fondů.

Společnost může dále vybírat poplatky za:

- změnu strategie spoření častěji než jednou ročně – maximálně 500 Kč,
- převod prostředků k jiné penzijní společnosti – maximálně 800 Kč
- pozastavení výplaty starobní penze na určenou dobu
- odeslání výpisu častěji než jednou ročně
- jiný způsob výplaty dávky než vnitrostátním bankovním převodem
- poskytování informací jiným než zákonným způsobem.⁵⁴

Účastníkem třetího pilíře (doplňkového penzijního spoření) mohou být všechny fyzické osoby starší 18 let. Účast je dobrovolná, bez dalších omezení. Novinkou od roku 2013 je, že mohou spořit i osoby mladší 18 let a jejich rodiče k tomuto rozhodnutí nepotřebují soudní vyjádření. Při dosažení plnoletosti je poté možno vybrat 30 % naspořených peněz pod podmínkou, že účastník bude spořit minimálně dalších 10 let.⁵⁵

Účastník uzavře s vybranou penzijní společností smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, a to buď na dobu určitou, nebo neurčitou. S jednou společností lze uzavřít jedna smlouva a nelze čerpat víc státních příspěvků. Příspěvek se vztahuje pouze na jednu

---

⁵³ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 90

⁵⁴ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 90

⁵⁵ <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=40097>

smlouvu na osobu. Ve smlouvě musí být uvedeno, jakou strategii investování si klient vybral.

V případě úmrtí účastníka, je ve smlouvě určena osoba, které budou naspořené peníze vyplaceny. Možnosti výplaty v tomto případě jsou dvě, a to jednorázové vyplacení nebo formou odbytného. V případě více uvedených osob, musí být jasné, kolik a komu se má vyplatit. Pokud osoba není určena, přechází částka do dědického řízení.

Smlouvu je možné kdykoliv vypovědět. Další možností zániku je uplynutí výpovědní doby, případně ukončení v předem dohodnutý den. Následují tři možnosti výplaty:

- ukončení výplaty starobní či invalidní penze na určenou dobu
- jednorázová výplata
- převod všech prostředků životní pojišťovně.⁵⁶

Ukončení výplaty na určenou dobu se dá poté rozdělit ještě jakým způsobem, respektive po jakou dobu, bude penze vyplácena, a to buď na dobu určenou, jako doživotní penze, nebo jako penze na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší.⁵⁷

Ve třetím pilíři jsou zhodnocovány tři typy prostředků, a to prostředky účastníka, zaměstnavatele a státní příspěvek. Účastník spoření může přispívat měsíčně částkou dle svého uvážení a svých možností, minimálně však 100 Kč. U takhle nízké částky ale není státní příspěvek. Klienti platí své příspěvky penzijní společnosti přímo, žádné zprostředkování přes zaměstnavatele není. Aby byli účastníci motivováni platit včas, platí, že pokud je příspěvek poslán až po skončení měsíce, neobdrží státní příspěvek. Výše příspěvku nezávisí na výši příjmu. Tudíž pokud má účastník zrovna nulový příjem, stejně musí příspěvek platit. Pokud by chtěl platby přerušit nebo zrušit, musí včas informovat penzijní společnost.

Oproti druhému pilíři, zde může zaměstnanci přispívat i zaměstnavatel, a to libovolnou částkou. Měl by však brát v potaz pracovněprávní ustanovení týkající se odměňování zaměstnanců, aby nezvýhodňoval jednoho zaměstnance před druhým, pokud se nachází ve stejné situaci.⁵⁸

---

⁵⁶ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 95

⁵⁷ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 102

⁵⁸ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 96

Největší výhodou třetího pilíře je právě státní příspěvek. Ten získají účastníci, kteří mají trvalý pobyt v České republice nebo v Evropské unii a účastní se důchodového pojištění (prvního pilíř) v České republice. Příspěvek je placen měsíčně a odvíjí se od výše vlastního spoření účastníka. Přehled státních příspěvků je uveden v tabulce. Z té je patrné, že po roce 2013 jsou lidé více motivováni přispívat vyššími částkami, protože tím dosáhnou vyššího státního příspěvku.⁵⁹

Oproti předchozím dvěma pilířům jsou příspěvky ve třetím pilíři zvýhodněny, ale následné dávky podléhají zdanění. Od daně z příjmů fyzických osob jsou osvobozeny jen dávky na dobu neurčitou, tzv. doživotní penze.⁶⁰

Výhody a nevýhody třetího pilíře se podobají těm u druhého. Největším rozdílem je možnost ukončení účasti a předčasného výběru kdykoliv se účastník rozhodne. To je bráno jako velká výhoda. Není zde takový problém s politickou situací, protože žádná strana zatím nevyjádřila striktní názor tento pilíř úplně zrušit. Dále platí, že třetí pilíř nezvýhodňuje nikoho v závislosti na výši příjmu, spořit mohou všichni podle svých možností. Velkou výhodou je možnost upravovat si výši příspěvků podle své aktuální ekonomické situace. V extrémním případě i jejich přerušení nebo úplné zrušení. Rozdílem oproti druhému pilíři je, že prostředky ve třetím pilíři nejsou osvobozeny od exekuce.⁶¹

3.5 Důchodová reforma

Nastolený důchodový systém byl dlouhodobě neudržitelný. Naši vládní zástupci si toho byli vědomi a rozhodli se tuto situaci aspoň nějakým způsobem zlepšit. Změny chtěli udělat právě důchodovými reformami.

Z toho důvodu byl v lednu 2010 založen ministry financí a práce a sociálních věcí poradní a expertní sbor, který měl situaci zanalyzovat a navrhnout možné řešení.⁶² Reforma začala zveřejněním tzv. Závěrečné zprávy PES, a to v červnu roku 2010. Hlavním bodem byla malá důchodová reforma. Pro lepší orientaci, byly totiž reformy odlišeny názvy – malá důchodová reforma a velká důchodová reforma. V následujících měsících

---

⁵⁹ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 96

⁶⁰ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 96

⁶¹ RYTÍŘOVÁ, L., *Důchodový systém v České republice*. 2013, s. 108

⁶² LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 57

po zveřejnění Závěrečné zprávy PES začala nová vláda prezentovat počátky 2. pilíře jako jediné možní varianty řešení.⁶³

Penzijní systém fungoval především na principu solidarity. To znamená, že osoby s vyšším příjmem pomáhají lidem s příjmem nižším. To by se ale mělo do budoucna změnit. Pokud se tak stane, znamená to, že přibližně 70 % budoucích důchodců klesne důchod až o 170 Kč.⁶⁴

3.5.1 Malá důchodová reforma

Jedním z aspektů, které vyvolaly vznik této reformy bylo také rozhodnutí Ústavního soudu z dubna 2010, které zrušilo redukční hranici pro výpočet důchodů. Bylo tudíž potřeba garantovat výplatu vyšších důchodů dřívějších i nově stanovovaných. Toho mělo být dosaženo zajištěním dostatečných prostředků.⁶⁵

Malá důchodová reforma začala od 1. ledna 2012. Jejím principem bylo a je zvyšování hranice odchodu do důchodu. Osoby narozené v roce 1977 půjdou do důchodu ve věku 67 let. Pro mladší adepty na důchod se tato hranice bude prodlužovat o dva měsíce za každý rok navíc. Zmizí také postupně možnost zvýhodnění pro ženy na vychované děti.⁶⁶ Tabulka odchodu do důchodu podle roku narození je uvedena v příloze C.

Pro lidi mladších ročníků však nebyla stanovena horní hranice pro odchod do důchodu.⁶⁷

Dalším aspektem je změna pravidel pro valorizaci (zvyšování důchodů). Mělo by tak být zamezeno tomu, že politici budou v předvolebních kampaních poskytovat jednorázově příspěvky. Valorizace se bude odvíjet pouze od růstu indexu spotřebitelských cen a růstu reálných mezd. Díky tomu dojde od 1. ledna 2018 ke zvýšení starobních penzí alespoň o 500 Kč.⁶⁸

---

⁶³ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 94

⁶⁴ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 94

⁶⁵ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 99

⁶⁶ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 63

⁶⁷ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 101

⁶⁸ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 106

Dále poklesne výpočtový základ, který se používá pro předčasné důchody, a to z 1,2 procent na 0,9 procenta. Zmizí i odbytné, které získával vdovec nebo vdova, který se znovu oženil.⁶⁹

3.5.2 Velká důchodová reforma

Velká důchodová reforma se týká zavedení druhého pilíře a změn u pilíře třetího. Tento proces se připravoval přibližně 15 let a nastolen byl v roce 2013.⁷⁰

Definitivní schválení proběhlo 7. prosince 2012, a to i přes nesouhlas velké části politických osobností. Veto Václava Klause bylo přehlasováno pouze hraničními 101 hlasy. Proti zavedení druhého pilíře se stavělo také mnoho odborníků a znalců z oblasti penzijních systémů, zaměstnanci i zaměstnavatelé a také velká část veřejnosti. Z průzkumu Agentury Ipsos z října roku 2011 vychází, že 74 % české populace bylo proti Velké důchodové reformě.⁷¹

Avšak na rozdíl od zemí jako je třeba Maďarsko, Polsko a jiné země tohoto regionu, byla reforma v České republice mírnější. Například v Maďarsku se odvádělo do 2. pilíře necelých 8 %, resp. 7,3 %. Dalším zmírněním byl fakt, že vstup do druhého pilíře nebyl povinný.⁷²

Principem důchodového spoření je, jak již bylo několikrát zmíněno, možnosti převodu části peněz na důchodový účet. Celkově by tato reforma měla přinést větší objem peněz do ekonomiky, protože účastník převede 3 % z prvního pilíře do pilíře druhého, a poté musí přidat ještě další 2 % ze svých příjmů.

Dosavadní vysoké saldo systému důchodového pojištění bylo také jedním z důvodů pro zavedení reformy. To bylo zaviněno hlavně finanční a ekonomickou krizí, která zvýšila nezaměstnanost. Tomu měla Velká důchodová reforma pomoci a deficit snížit. Není ale překvapením, že ve výsledku došlo ale k prohloubení tohoto deficitu, a to kvůli nízké účasti.⁷³

---

⁶⁹ JANDA, J., *Zajištění na stáří, Jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 2012, s. 60

⁷⁰ FILIP, M., POSPÍŠIL, R., *Finanční poradenství: Co s tou penzí*. 2013, s. 66

⁷¹ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 100

⁷² KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 101

⁷³ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 102

Avšak účast i v jiném než prvním pilíři, měla i své výhody. Například tu, že až člověk dosáhne důchodového věku, bude mít nárok na více penzí. Jednu ze zákonného prvního pilíře a druhou například z pilíře druhého. To by mělo účastníkovi zajistit získání větších finančních prostředků měsíčně.⁷⁴

Z původních plánů však zůstal nesplněn jeden bod, takzvané posílení rodinné solidarity. To znamená možnost převádět 1 % svého základu pro pojistné na sociální zabezpečení na účet rodičů, kteří již dosáhli důchodového věku a pobírají penzi. Dítě by mohlo peníze posílat jen jednomu z rodičů, každému polovinu, nebo libovolnou kombinaci. Tento bod byl v roce 2012 při náročných politických a ekonomických jednáních zapomenut.⁷⁵

Byly však domluveny takzvané předdůchody. Na ten mohli odejít všichni, kdo alespoň dva roky před dosažením důchodového věku naspořili ve třetím pilíři tolik, že jejich měsíční výplata by mohla činit alespoň 30 % průměrné mzdy. Stát bude platit zdravotní pojištění a důchod z prvního pilíře nebude krácen.⁷⁶

Změny ve III. pilíři

Pokud si účastník spořil ve třetím pilíři ještě před rokem 2013, zůstávají mu veškeré podmínky. To je například garance nezáporného zhodnocení a možnost čerpání výsluhové penze, což je výběr až poloviny peněz po 15 letech.

Pokud si však třetí pilíř sjedná až po 1. lednu 2013, budou nastoleny nové podmínky. Mezi hlavní změnu patří absence garance nezáporného zhodnocení.

Změnou projdou i samotné společnosti. U těch dojde k oddělení majetku společnosti od účastnických příspěvků, státních podpor a připsaného zhodnocení.⁷⁷

Jak již bylo zmíněno výše. Velká důchodová reforma se minula účinkem a druhý pilíř byl zrušen. Pád Nečasovy vlády v polovině července 2013 nastínil její budoucí vývoj.

---

⁷⁴ JANDA, J., *Zajištění na stáří, Jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 2012, s. 61

⁷⁵ RUBEŠ, L., *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. 2013, s. 126

⁷⁶ LOUŽEK, M., *Důchodová reforma*. 2014, s. 68

⁷⁷ JANDA, J., *Zajištění na stáří, Jak se co nejlépe připravit na podzim života*. 2012, s. 65

Nově ustanovená vláda Bohuslava Sobotky v průběhu roku 2016 zajistila její zrušení pomocí několika kroků.⁷⁸

Hlavními kroky k ukončení byly dva zákony, a to č.376/2015, Sb. o ukončení důchodového spoření a č. 377/2015, Sb., kterým se měnily některé zákony toho předešlého.⁷⁹

Vyšší pozornost se věnovala valorizaci penzí. Byla nastolena jejich automatická valorizace o původní vzorec 1/3 růstu reálných mezd a 100 % nárůstu spotřebitelských cen. Tím zajistili důchodcům stejnou úroveň života. Kompenzací za předešlé roky s nižší valorizací byly vyplaceny jednorázové příspěvky v hodnotě 1200 Kč.

V druhé polovině dubna 2017 vyšla novela Zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve které byla nastavena nové hranice pro odchod do důchodu. Ve své podstatě se tato novela staví proti tzv. Malé důchodové reformě. V této novele byla nastolena horní hranice pro odchod do penze, a to na úroveň 65 let s možností změny každých 5 let v závislosti na demografickém vývoji populace. Tato změna se projeví až v roce 2030 a bude se týkat lidí narozených po roce 1965. V současné době se věk zvyšuje u mužů o dva měsíce každý rok a u žen je to čtyři měsíce. To je z důvodu toho, aby došlo k sjednocení hranice odchodu do důchodu.⁸⁰

Další změnou, která nastala po zrušení druhého pilíře je hlavně ztraktivnění pilíře třetího. To hlavně tím, že byly zvýšeny daňové úlevy pro zaměstnavatele přispívající zaměstnancům na smlouvu o penzijním připojištění.

Z důvodu trvajících deficitů tzv. důchodového účtu se objevuje možnost revidovat systém důchodového pojištění. Dalo by se uvažovat o oddělení výplaty solidárních penzí od jiných typů (například invalidní důchody).

Dále je potřeba hledat možnosti vícezdrojového financování penzijního systému, aby byl stát připraven a rostoucí výdaje na důchodový systém ve vztahu k HDP země. To by mohlo jít například prostřednictvím dalších daňových příjmů.⁸¹

---

⁷⁸ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 103

⁷⁹ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 105

⁸⁰ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 106

⁸¹ KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 106

Dalo by se uvažovat také o podpoře důchodců například pomocí snížení nákladů na dopravu železnicí či autobusovou dopravou, snížení doplatků na léky nebo pomocí slev na kulturu.⁸²

---

⁸² KLEPÁRNÍK, V., ŠTÍPEK, V., BITTNER, J., PÍCL, M., *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. 2017, str. 125

4 Vlastní práce

4.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření bylo provedeno v období od 1. března do 5. března 2018 s využitím webu survio.cz. s cílem zjistit úroveň znalostí lidí o stávajícím důchodovém systému, a dále postoj respondentů k problematice finančního samo zajištění v období důchodového věku. Šetření se zúčastnilo 91 respondentů.

Zajímavým zjištěním bylo, že 42 % dotazovaných, což je 40 konkrétních osob, se určitě zajímá nebo spíše zajímá o důchodový systém České republiky a pouze 9,9 % se určitě nezajímá. Následně 55 respondentů ví, jak dnes vypadá důchodový systém u nás. Z toho je patrné, že ačkoli se někteří o důchodový systém úplně intenzivně nezajímají, alespoň vědí, jak tento systém vypadá. Dalších 31,9 % lidí uvedlo jinou odpověď a pouze 7,7 % napsalo do možnosti jiné, že vůbec neví, jak důchodový systém u nás vypadá.

Obrázek 1 Důchodový systém v České republice podle respondentů

Ve 3 otázce uvedlo 62,6 % osob, že se nějakým způsobem na důchod zajišťují. Poté měly určit, jakou formu zajištění volí. Nejčastější odpovědí bylo doplňkové penzijní spoření, toho se účastní 35 respondentů. Hned v závěsu byl spořicí účet, kterého se účastní 30 lidí. Na dalších pozicích byli s relativně rovnoměrným rozložením hlasů nákup cenných papírů, například akcie či obligace, nákup nemovitostí a ukládání peněz stranou. Nejméně respondentů volí jako formu zajištění nákup zlata, to přesně 6 osob.

Obrázek 2 Zvolená forma zajištění respondentů

Když došlo na určení, kolik si tito lidé spoří, tak zde bylo rovnoměrně využito všech nabízených rozpětí. Nejvíce ale lidé vybírali částku 2000 Kč a více, které zvolilo 31,4 % osob, a rozpětí 401 – 800 Kč, to vybralo 17,1 % osob.

Obrázek 3 Měsíčně spořené částky respondentů

Ti lidé, kteří si na důchod nespoří, nejčastěji zvolili jako možnost, že mají důchod ještě daleko. Bylo to přesně 17 respondentů. Dalších 7 dotazovaných předpokládá, že se důchodu vůbec nedožijí, to především z důvodu nemoci, a dalších 7 zvolilo odpověď jiné, při čemž jako nejčastější možnost uvedli, že ještě nemají dostatečně velký příjem, aby

mohli nějakým způsobem na důchod spořit. Ani jeden z respondentů na stáří nepočítá s tím, že by se o něho postarali jeho děti.

Obrázek 4 Důvod respondentů pro nespoření na důchod

Co se týká existence II. pilíře, tak 79,1 % účastníků dotazníku, což odpovídá 72 osobám, uvedlo, že o jeho existenci ví.

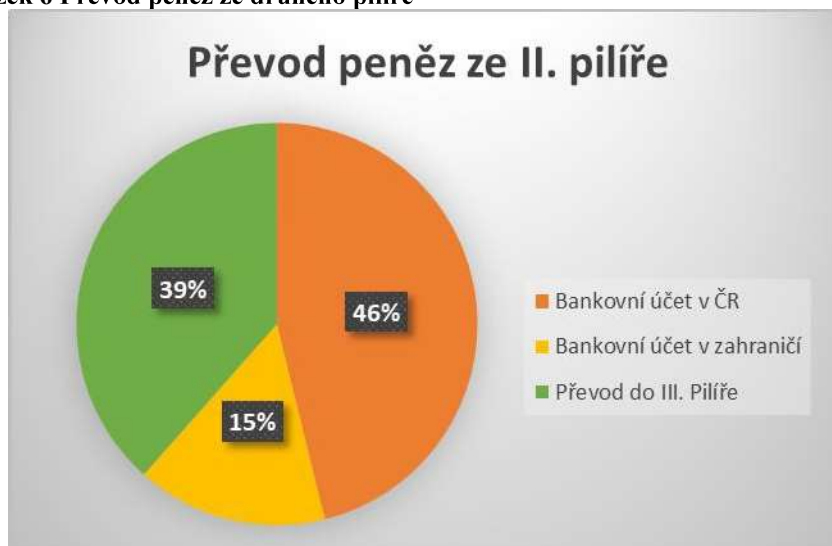
Obrázek 5 Vědomí respondentů, že existoval II. pilíř

Z toho se 8 osob tohoto pilíře účastnilo. Ti, kteří se účastnili, v 66,7 % volili dynamický důchodový fond a následně konzervativní fond. Pokud jde o to, zda získali své peníze po skončení pilíře zpět, tak zde byly odpovědi rovnocenné. Padesát procent lidí

finanční prostředky zpět získali a padesát procent ne. Nejčastější formou převodu byl převod peněz na bankovní účet, následován převodem do třetího pilíře a nejméně častou odpovědí byl převod peněz na bankovní účet v zahraničí.

Obrázek 6 Převod peněz ze druhého pilíře

Pokud měli na škále od jedné do pěti všichni celkově zhodnotit II. pilíř a určit, zda byl dobrou formou zajištění, tak 14,3 % respondentů uvedlo, že byl velmi špatný. Nejčastější byla odpověď přímo uprostřed, a to v 48,4 %. Celkově vychází hodnocení na hodnotu 3,4. Jako největší negativum uvedlo 42,9 % dotazovaných zákaz vystoupení. Dalším nejčastějším negativem bylo, že finanční prostředky jsou k dispozici až po dosažení důchodového věku. Následovali – rizikovost fondů, nemožnost zasahování do rozhodování penzijních společností a 26,4 % respondentů má pocit, že II. pilíř je výhodnější pro osoby s vyšším příjmem. Šest osob vybralo možnost jiné, kde uvedli, že o druhém pilíři nemají dostatek informací a nevědí, co vybrat. Respondenti mohli vybírat více možností.

Obrázek 7 Největší negativa druhého pilíře

Co se týče otázky o stávající informovanosti občanů a nutnosti samo zajištění na stáří, tak výsledek vyšel na škále od jedné do pěti vychází 3,5. Nejméně občanů uvedlo možnost velmi dobrá informovanost, to přesně 5,5 %. Převládala odpověď uprostřed. Tu vybralo 38,5 % respondentů. Z toho je patrné, že většina lidí si myslí, že informovanost tady nějaké je, lidé určité informace mají, ale není to dostatečné. Je potřeba obyvatele více informovat a poskytovat jim cenné rady.

V otázce číslo 15 měli lidé seřazovat určité skupiny lidí podle toho, v jakém pořadí by se stát měl o tyto občany postarat. Na prvních příčkách se s malými rozdíly pohybovali nemocní, osoby pobírající starobní důchod, osoby na rodičovské dovolené a invalidní důchodci. Poté to hodnoty poskočili a na další úrovni se pohybovali sociálně slabší a váleční veteráni. A jako nejmenší priority státu byli určeni nezaměstnaní a legální političtí imigranti.

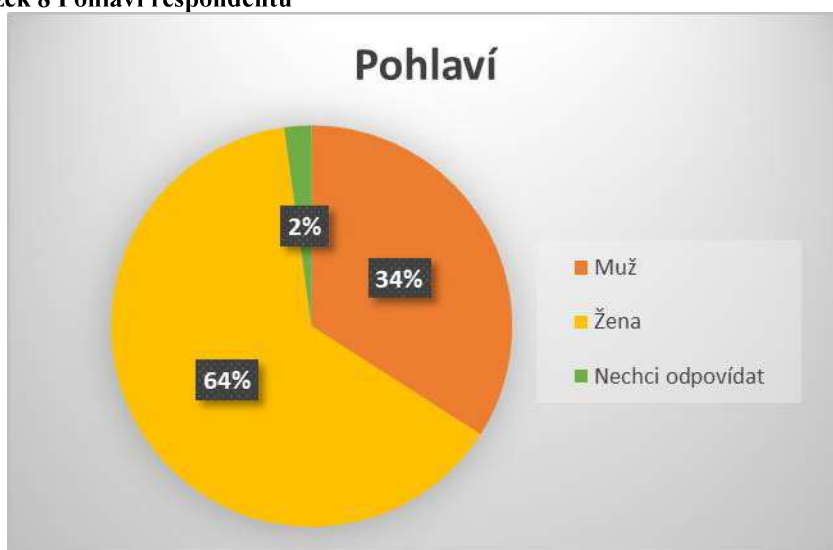

Tabulka 4 Pořadí, v jakém se má stát postarat o občany, podle důležitosti

Pořadí	Skupina lidí	Důležitost
1.	Nemocní	5,7
2.	Starobní důchodci	5,5
3.	Osoby na mateřské dovolené	5,1
4.	Invalidní důchodci	5,0
5.	Sociálně slabší	3,1
6.	Váleční veteráni	2,8
7.	Nezaměstnaní	1,6
8.	Legální političtí imigranti	1

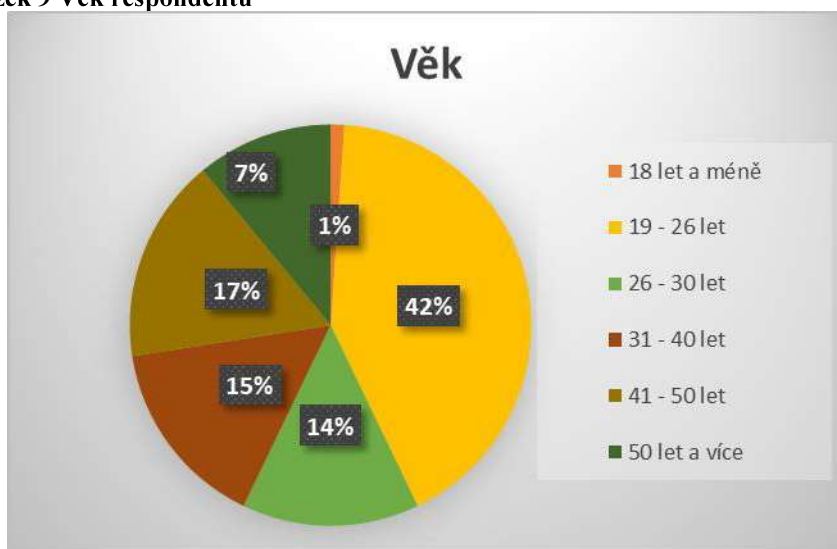
Výzkumu se zúčastnilo 63,7 % žen a 34,1 % mužů. Dva respondenti zvolili možnost, že nechtějí uvádět své pohlaví.

Obrázek 8 Pohlaví respondentů

Nejčastější věkovou skupinou byli osoby ve věku 19 – 26 let, odkud bylo 38 dotazovaných. Lidí v produktivním věku bylo 42 a osob starších 50 let bylo 10.

Obrázek 9 Věk respondentů

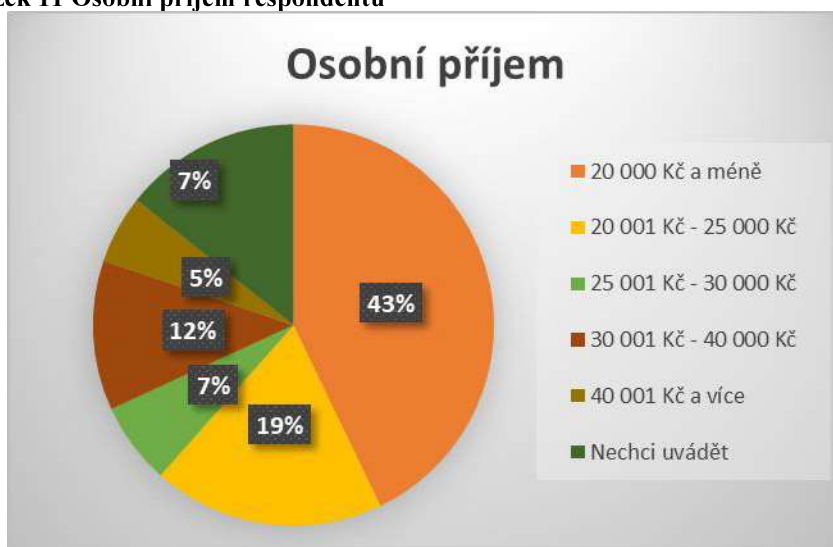
Nejvíce respondentů mělo dosažené vzdělání středoškolské s maturitou. Těchto lidí bylo přesně 54,9 %. Další početnou skupinou byli lidé s vysokoškolským titulem, kterých se zúčastnilo 27,5 %. Nejméně bylo osob s vyšším odborným vzděláním.

Obrázek 10 Dosažené vzdělání respondentů

Při určování osobního příjmu se 14,3 % lidí zdrželo odpovědi a vybralo možnost – nechci uvádět. Rozpětí 20 000 Kč a méně vybralo nejvíce lidí, přesně 42,9 %. Následovali lidé s příjmy 20 000 Kč – 25 000 Kč, a poté 30 000 Kč – 40 000 Kč, kterých bylo dohromady 28, tedy 30,8 %.

Obrázek 11 Osobní příjem respondentů

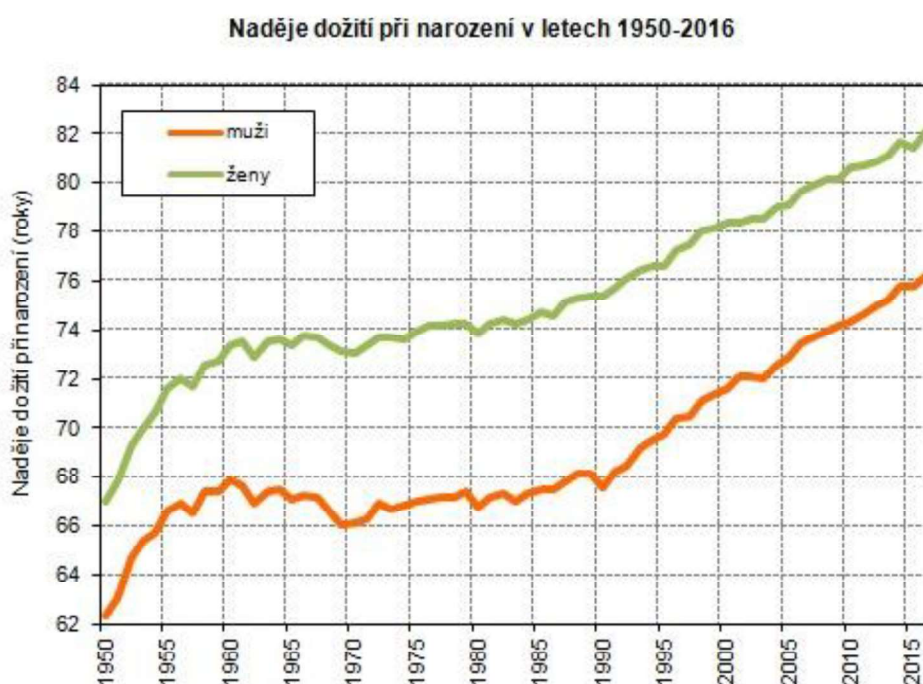
Vzor dotazníku je uveden v příloze D.

4.2 Demografické vlivy

4.2.1 Délka dožití

V současné době se hodně mluví o tom, že se zvyšuje střední délka života a zvyšuje se věk, ve kterém lidé umírají. To dokládají i dokumenty vedené na matričních úřadech. V celoplošném srovnání se uvádí hodnoty vyjadřující naději dožití při narození. Ta má v současné době vysoce progresivní tvar. To je znázorněno v příloženém grafu.

Obrázek 12 Naděje dožití v letech 1950 - 2016

Zdroj: Naděje dožití při narození v letech 1950–2016, Zdroj dat: Český statistický úřad (www.czso.cz)

Pokud bychom chtěli získat ucelený pohled na klíčové demografické procesy, je potřeba vzít v potaz také nemocnost, úmrtnost a zdravotní stav. Tyto tři složky jsou nejvíce ovlivňovány třemi faktory, a to:

- genetickými faktory,
- ekologickými faktory – sem spadají například klimatické podmínky a životní prostředí,
- socioekonomickými faktory – tyto faktory se dělí na dvě části podle toho, jak působí a to na:

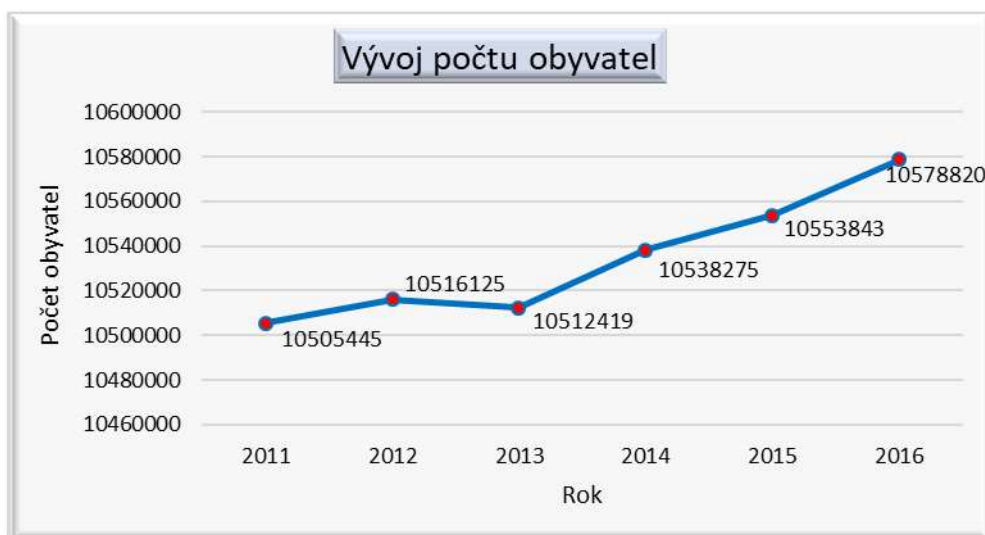
- individuální – zde se projeví například životní úroveň, úroveň vzdělání, péče každého o své vlastní zdraví, stravovací návyky, výživa a fyzická aktivita,
- vlivy prostředí – zde není úplně prostor pro jedincovu kreativitu a jeho vědomosti, ale objevuje se zde situace v tom daném státě. Ovlivňujícími faktory jsou například úroveň zdravotnictví, dostupnost a kvalita lékařské péče, rozvoj medicíny a lékařské techniky, systém sociálního zabezpečení a ekonomická situace.⁸³

Do roku 1990 růst střední délky života nebyl tak markantní. Po revoluci v roce 1989 se výrazně zlepšila životní úroveň obyvatelstva, a to zákonitě vedlo k zvyšování věku úmrtí.

4.2.2 Počet obyvatel a počet důchodců

S tím, jak se zvyšuje střední délka života výrazně souvisí i zvyšující se počet obyvatel. Toto číslo neustále roste, ačkoliv ne úplně rovnoměrně, viz. přiložený graf.

Obrázek 13 Vývoj počtu obyvatel

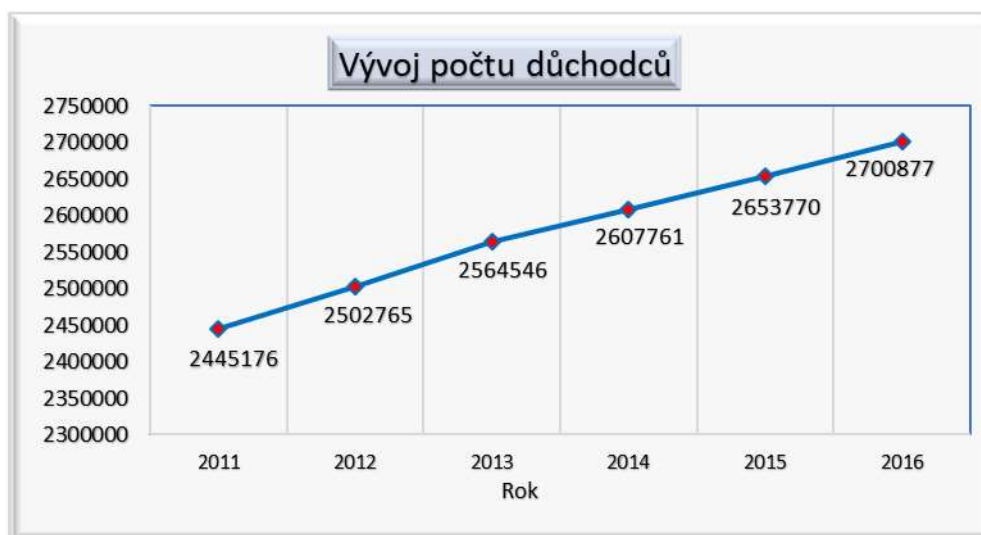

Zdroj: Počet a věkové složení obyvatel k 31. 12. - územní srovnání, Český statistický úřad, www.czso.cz

⁸³ http://www.demografie.info/?cz_umrtnost=

Oboje – ať už zvyšující se hranice dožití, či zvyšující se počet obyvatel – znamená zvyšující se počet důchodců. Z toho pramení první zásadní problém, zda celkové stárnutí populace je udržitelné pro jednotlivé státy či nikoliv. Čím více je obyvatel a čím vyšší je střední délka života, tím větší je počet důchodců, o které se stát musí postarat.

Obrázek 14 Vývoj počtu důchodců

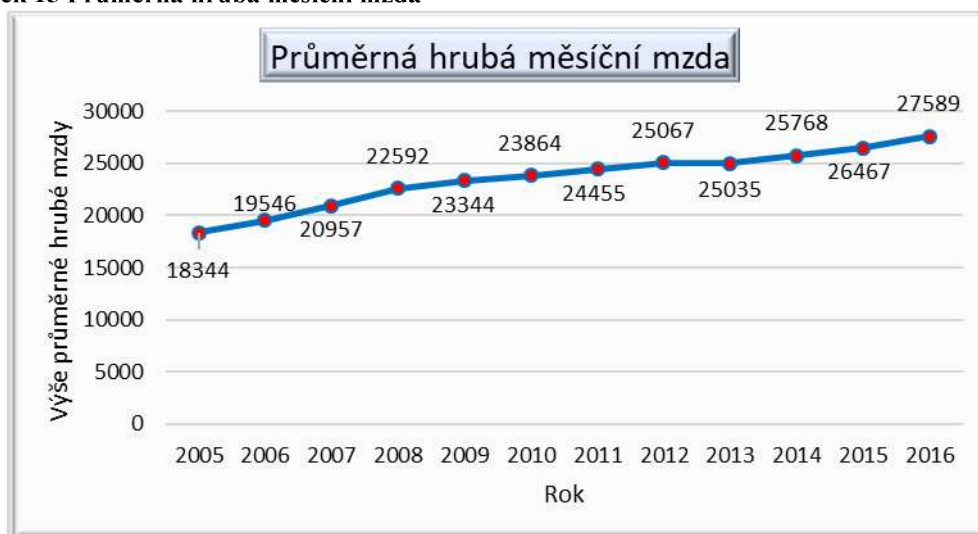
Zdroj: Počet a věkové složení obyvatel k 31. 12., Český statistický úřad, www.czso.cz

Z obou grafů je patrné, že vývoj počtu obyvatel a počtu důchodců se vyvíjí relativně stejným tempem. Otázkou zůstává, jak dlouho je tato situace při stávajícím stavu pro Českou republiku udržitelná. Na jednu stranu je zvyšující se počet obyvatel velkým plusem, protože přibývá lidí, kteří jsou schopni v produktivním věku přispívat do prvního zákonného pilíře. Tím dost výrazně pomáhají státu s financemi. Stát tak získává prostředky pro svou sociální politiku. Na druhou stranu je zde negativum v tom smyslu, že i tito lidé, budou jednou v důchodovém věku, a tím se znovu zvýší počet důchodců a tím i počet lidí, které stát bude muset zajistit. Z toho vyplývá, že nelze přibývajícím počtem obyvatel vnímat pouze pozitivně. Jsou zde totiž i rizika, že v budoucnu nebude tak vysoký přírůstek pracujících lidí a bude pouze velký počet lidí, kteří budou chtít uplatnit svůj nárok na starobní důchod, a ten nebude z čeho hradit.

4.3 Průměrná hrubá mzda, průměrný hrubý důchod

Průměrná hrubá mzda je podíl mzdových prostředků (například včetně příplatků za přesčas, odměn, náhrad mezd), které připadají na jednoho zaměstnance na jeden měsíc. Není to tedy přímo výplata jednoho konkrétního zaměstnance. Statistiky uvádí, že zhruba dvě třetiny zaměstnanců na tuto mzdu vůbec nedosahují. Jejich mzda je nižší než celostátní průměr.⁸⁴

Obrázek 15 Průměrná hrubá měsíční mzda

Zdroj: Vývoj starobního důchodu v 1994-2014, www.finance.cz a Český statistický úřad, www.czso.cz

Z tabulky je patrné, že v průběhu 10 let narostla průměrná hrubá měsíční mzda přibližně o 9 tisíc. Je patrné, že naše ekonomika je na vzestupu. Zvyšuje se ochota lidí utrácet své peníze a tím tlačí inflaci směrem nahoru. Očekává se, že průměrná hrubá měsíční mzda bude nadále růst.

Průměrný hrubý měsíční důchod se v porovnání s průměrnou hrubou měsíční mzdou nevyvíjí tak rychle. Pokud budeme porovnávat podíl mzdy na důchodu, tak zjistíme, že mzda narůstá mnohem rychlejším tempem.

⁸⁴ <https://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>

Tabulka 5 Podíl důchodu na hrubé mzdě

ROK	Důchod/hrubá mzda v %
2005	42,1
2006	41,8
2007	41,7
2008	41,4
2009	43,0
2010	42,3
2011	43,1
2012	43,0
2013	43,8
2014	43,2
2015	42,9
2016	41,6

Zdroj: Počet a věkové složení obyvatel k 31.12., Český statistický úřad,

www.czso.cz

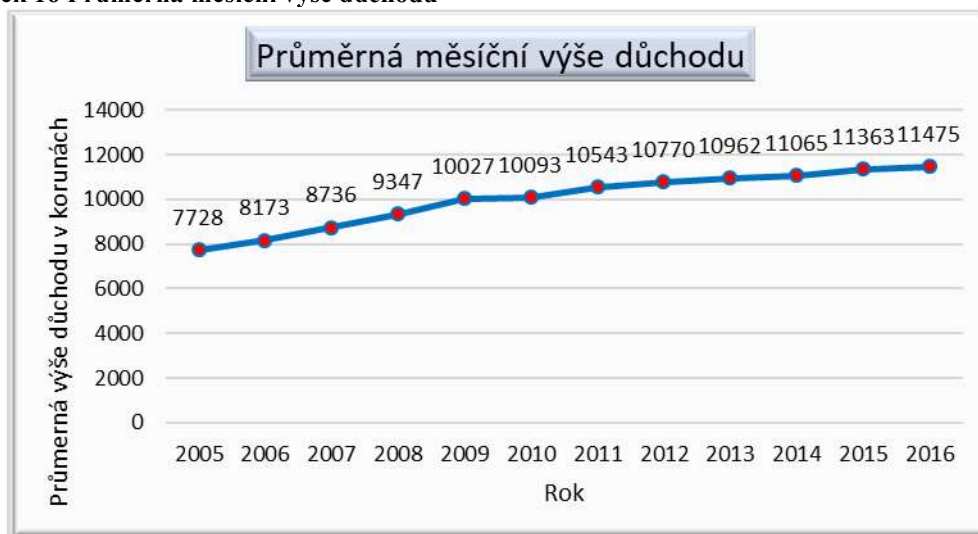
Je však potřeba vzít v potaz to, že průměrný hrubý důchod se nedaní, kdežto průměrná hrubá mzda ano. Z hrubé mzdy je potřeba zaplatit daň z příjmu fyzických osob a sociální a zdravotní pojištění. Důchody jsou odvozeny od daně z příjmu fyzických osob do souhrnné částky za rok ve výši 36násobku minimální mzdy platné k 1. lednu daného roku. Pokud důchod nějakého penzisty tuto částku přesáhne, bude podávat daňové přiznání a bude platit daň z příjmu.⁸⁵

Na obrázku je znázorněn vývoj průměrného měsíčního důchodu.

⁸⁵ <https://www.finance.cz/zpravy/finance/429263-prumerny-duchod-vs-prumerna-mzda/>

Obrázek 16 Průměrná měsíční výše důchodu

Zdroj: Vývoj starobního důchodu v 1994-2014, www.finance.cz a Český statistický úřad, www.czso.cz

4.4 Státní rozpočet

Státní rozpočet české republiky má podobu zákona, je spravován ministerstvem financí, které ho vládě předkládá ke schválení. Návrh zákona vytvořený vládou je poslán poslanecké sněmovně ke schválení nejpozději tři měsíce před koncem roku. Pokud ho poslanci neschválí musí stát v následujícím roce hospodařit v režimu rozpočtového provizoria. Příjmy a výdaje státního rozpočtu jsou rozděleny do kapitol. Mezi příjmy patří především daně, sociální pojištění, poplatky a nedaňové příjmy.⁸⁶ Mezi nedaňové příjmy se řadí – odvody od státních podniků, organizačních složek státu a od příspěvkových organizací, přijaté úroky a výnosy ze státního majetku, přijaté splátky vládních úvěrů poskytnutých domácím subjektům i do zahraničí, přijaté splátky návratných finančních výpomocí, emisní výnosy ze státních dluhopisů a státních pokladničních poukázek.⁸⁷

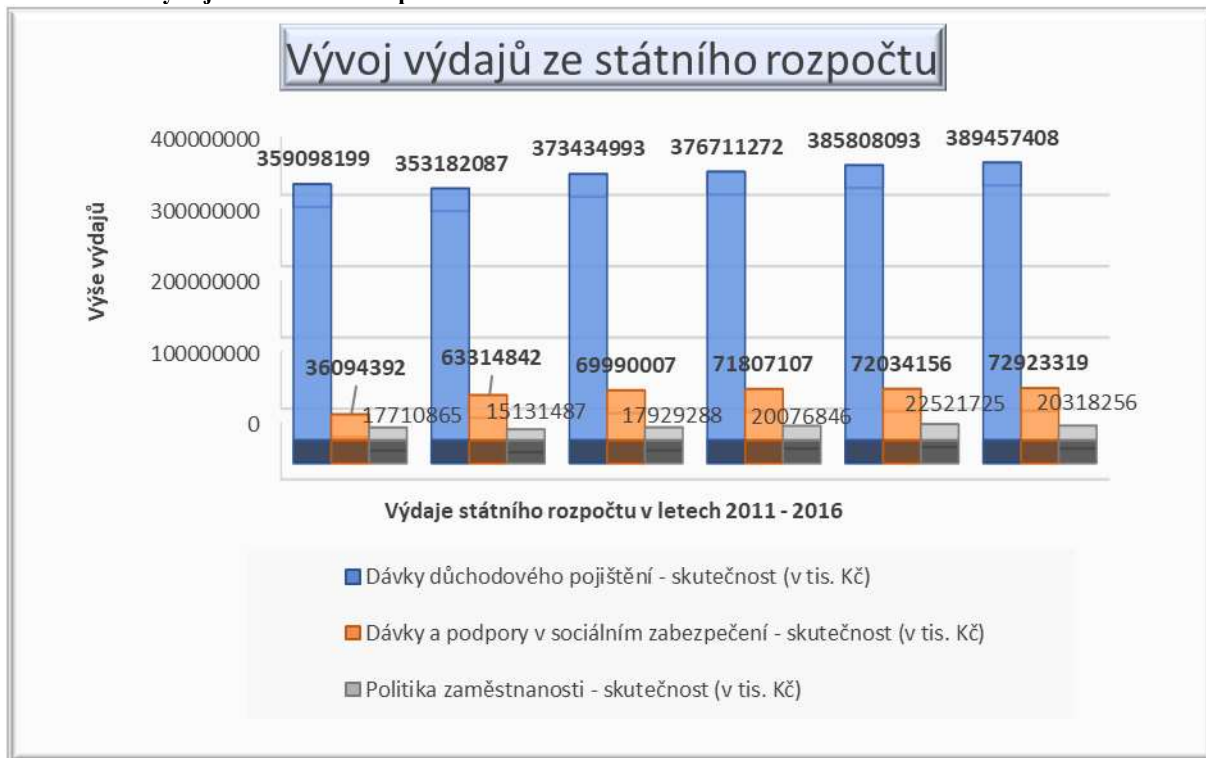
Největšími výdaji jsou takzvané mandatorní výdaje, ty musí stát hradit, protože mu to ukládá zákon. Sem patří právě důchody. Dále se sem řadí například dávky sociálního zabezpečení, dávky sociální podpory, příspěvky na penzijní připojištění a stavební spoření či podpory v nezaměstnanosti. Čtyřicet procent výdajů spadá právě pod ministerstvo práce a sociálních věcí, z níž se platí většina těchto složek.

⁸⁶ <https://www.penize.cz/80359-co-je-statni-rozpocet>

⁸⁷ <http://www.dobreznamky.cz/prijmy-a-vydaje-statniho-rozpocetu/>

V následující tabulce jsou zobrazeny výdaje státního rozpočtu právě na důchody celkově, na dávky v sociálním zabezpečení a na politiku zaměstnanosti.

Obrázek 17 Výdaje ze státního rozpočtu v letech 2011 - 2016

Zdroj: Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, www.monitor.statnipokladna.cz

Z výsledků je zřejmé, že tyto typy výdajů rostou relativně stejným tempem. Neobjevují se zde žádné výrazné rozdíly, které by utvářely prostor pro možné přesuny přebytků do jiné části, kde by to alespoň nepatrně mohlo pomoci situaci zlepšit.

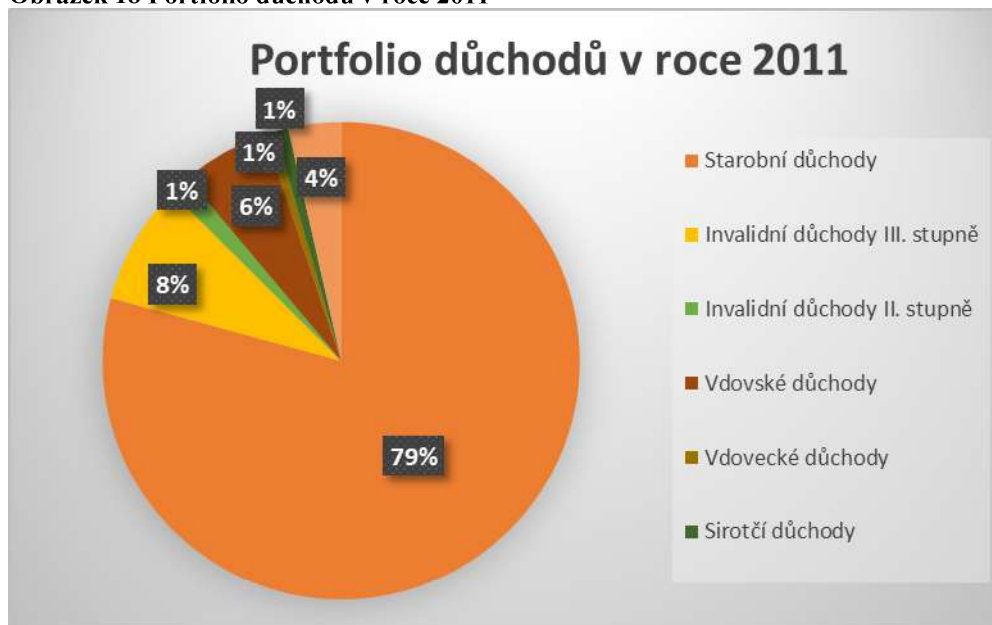
Pokud bychom se chtěli zaměřit přímo na výdaje na dávky důchodového pojištění a jejich rozčlenění na jednotlivé druhy důchodů vypadalo by to následovně.

Tabulka 6 Dávky důchodového pojištění v roce 2011

Dávky důchodového pojištění v roce 2011	Skutečná částka v tis. Kč
Starobní důchody	284 526 742
Invalidní důchody III. stupně	29 475 516
Invalidní důchody II. stupně	5 117 934
Vdovské důchody	21 471 245
vdovecké důchody	238 426
Sirotčí důchody	3 298 790
Invalidní důchody I. stupně	12 823 712

Zdroj: Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, www.monitor.statnipokladna.cz

Obrázek 18 Portfolio důchodů v roce 2011

Zdroj: Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, www.monitor.statnipokladna.cz

Z tabulky a následného grafu je patrné, že největší podíl mají důchody starobní, následují invalidní důchody III. stupně a nejmenší zastoupení mají vdovské a vdovecké důchody. To je zapříčiněno také tím, že spousta lidí se v dnešní době rozvádí a v tu chvíli o tento typ důchodů přichází.

V následujících letech se tyto výdaje nějak výrazně neliší, až v roce 2016 přichází změna. V tomto roce se poprvé objevují ostatní dávky důchodového pojištění.

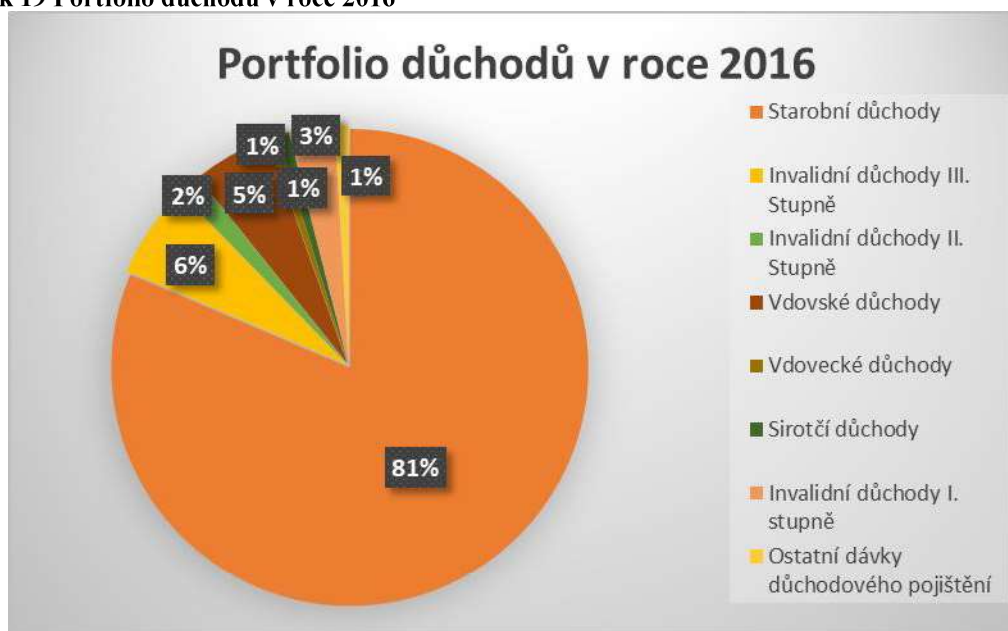
Tabulka 7 Dávky důchodového pojištění v roce 2016

Dávky důchodového pojištění v roce 2016	Skutečná částka v tis. Kč
Starobní důchody	316 988 989
Invalidní důchody III. stupně	24 659 230
Invalidní důchody II. stupně	5 891 851
Vdovské důchody	20 667 128
Vdovecké důchody	2 586 926
Sirotčí důchody	3 151 931
Invalidní důchody I. stupně	11 937 271
Ostatní dávky důchodového pojištění	3 574 082

Zdroj: Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, www.monitor.statnipokladna.cz

Co se týká výdajů na konkrétní důchody, tak oproti roku 2011 máme v roce 2016 nárůst v oblasti starobních důchodů, a naopak úbytek u invalidních důchodů III. stupně. V ostatních složkách se neobjevují žádné výrazné rozdíly.

Obrázek 19 Portfolio důchodů v roce 2016

Zdroj: Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, www.monitor.statnipokladna.cz

Ačkoli se nárůst o dvě procenta zdá pouze nepatrný, tak v číslech to dělá něco kolem 32 milionů korun, což už je pro státní rozpočet docela podstatná částka. Z toho je zřejmé, že výdaje na starobní důchody rostou a tato situace v budoucnu narazí na

maximální možnou částku, kterou bude moc stát na starobní důchody rozdělovat. V tu chvíli se bude muset začít snižovat výše penze a nastoupí na řadu naspořené prostředky penzistů.

5 Výsledky a diskuse

Z tabulek a grafů je patrné, že situace se v České republice čím dál více zhoršuje. Toto téma je v současné době velmi aktuální a velmi často diskutované. Odborníci situaci probírají ze všech možných úhlů pohledu, ale nikdo není schopný říct nějaké pevné stanovisko k řešení. Je však jasné, že průběžně financovaný systém nebude v budoucnu fungovat a nebude dostačující. Nedá se říct, že by to byla konkrétně něčí vina. Délka života se postupně prodlužuje, porodnost klesá a počet důchodců roste. Vláda nemá dostatek prostředků na to, aby mohla nějak markantně tuto situaci řešit. S největší pravděpodobností bude vždycky nějaká částka vyplácena, ale těžko říct, jak vysoká bude. Z toho je zřejmé, že občané nebudou moct spoléhat pouze na stát a státní podporu.

Z dotazníkového šetření je patrné, že obyvatelé jsou o této problematice do jisté míry informováni. Tento stav by mohl být samozřejmě lepší. Stát by měl otevřeně přiznat, že budoucí generace nebudou mít tak vysoké starobní důchody a připravit občany na to, že až půjdou do důchodu, tak je potřeba, aby byli zajištěni i jinak než jen v rámci prvního pilíře důchodového pojištění. To se v současné době moc neděje. Politici v rámci svých politických kampaní slibují zvyšování důchodů jen z toho důvodu, aby se jim zvyšovala jejich voličská přízeň. To, že je to řešení krátkodobé, nikdo ve svých projevech nepřizná. A spousta lidí, která se o toto téma nezajímá, tak bude ve chvíli, kdy bude odcházet do důchodu, bude nemile překvapena.

5.1 Další možnosti zajištění

Možností pro další zajištění je spousta. Ať je to již několikrát zmiňovaný třetí pilíř, tedy doplňkové penzijní spoření, který od roku 2013 stimuluje lidi k ukládání vyšších částek pomocí vyšších státních příspěvků, viz. příloha C. Tato varianta byla také podle dotazníkového šetření nejčastější, volí ji přesně 35 respondentů.

Další variantou jsou například spořicí účty. U těch je ale v současné době riziko toho, že výše úroku neodpovídá výši růstu cen, tedy inflaci. Takže ačkoli si občan bude spořit velký obnos peněz, tak v době, kdy jej bude čerpat, si za něho nekoupí tak velký objem majetku, zboží nebo služeb, jako by tomu bylo v době, kdy ho zakládal. Banky se zvyšování zhodnocování vkladů zdárně vyhýbají, přestože na narůstající úroky

v ekonomice u hypoték reagují bezprostředně.⁸⁸ Vliv na výši úroků mají sazby centrální banky, situace na trhu, vliv a množství peněz v oběhu a také to, jak lidé ukládají a vybírají peníze. V současné chvíli se úrokové sazby na spořicích účtech pohybují okolo jednoho procenta, spíše pod jedním procentem. Nejvyšší úročení má v současné chvíli spořicí účet od Air bank, a to přesně jednoprocenní.⁸⁹ Inflace je však o něco vyšší, v roce 2017 to bylo 2,5 procenta.⁹⁰ Z toho vyplývá to, co již bylo řečeno. Úrok se v žádném případě nevyrovnává celkovému nárůstu cen. Přesto byla tato možnost v rámci šetření druhou nejčastější formou zajištění, kterou respondenti volí. Spořicí účet má založeno přesně 30 dotazovaných.

Poté existuje možnost nákupu cenných papírů. Nejčastější variantou je nákup akcií. Akcie se řadí do majetkových cenných papírů a jejich nákupem získává majitel právo na část majetku eminenta (tím může být například akciová společnost). Pokud majitel vlastní akcii má nárok na podíl na zisku (dividendu) té určité akciové společnosti, může se zúčastnit valné hromady a má právo na likvidační zůstatek společnosti.⁹¹ Výčet akcií je dostupný na české burze cenných papírů, kde mezi nejdražší položky patří akcie Alphabet (Google), Philip's Morris ČR, Volkswagen AG a dále například McDonald's corp.č

Zajímavou možností na přilepšení je nákup investičního zlata. Zlato patří do komodit, kterých je na světě omezené množství. Od počátku 20. století se jeho cena zvýšila více než 75násobně. Velkou výhodou investičního zlata je, že je osvobozeno od daně. Například diamanty, stříbro a další drahé kovy zdanění podléhají.⁹² Vhodnou formou by také mohlo být investování do fondů, které jsou zaměřeny na firmy, jež zlato těží, nebo nakupovat akcie takovýchto firem. Dále je potřeba vzít v potaz, že takováto investice má dlouhodobý charakter a neměla by být stěžejní formou spoření. Zlato je jedinečný uchovatel hodnoty na dlouhou dobu. Je však nutné neočekávat od něho pravidelný výnos. Variantu ukládání peněz do investičního zlata zvolilo nejméně respondentů. Bylo jich přesně 6.

Neodmyslitelnou součástí oblasti investování jsou nemovitosti. Vlastnit v dnešní době nemovitost je opravdu velká výhoda. Například v Praze je v současné době situace

---

⁸⁸ https://ekonomika.idnes.cz/sporeni-banka-ucet-urok-sazba-djh-ekonomika.aspx?c=A180222_384586_ekonomika_mato

⁸⁹ <http://www.e15.cz/finexpert/vydavame/sporici-ucty-uroky-v-pristim-roce-spise-neporostou-1341170>

⁹⁰ <https://www.czso.cz/csu/xe/prumerna-rocni-mira-inflace-v-roce-2017-byla-25->

⁹¹ <https://www.cennypapir.cz/akcie/>

⁹² <http://www.nakup-zlata.cz/cs/proc-zlato>

pro zájemce o koupi nebo pronájem opravdu nepříznivá.⁹³ Dají se však najít zajímavé byty či domy a člověk, který se pro tento krok rozhodne, zažádá o hypotéku a začne mít takovýto majetek ve vlastnictví, získává velkou výhodu. V budoucnu totiž může takovou nemovitost pronajímat a získává pravidelné finanční prostředky pro zlepšení své životní úrovně, anebo je další možností prodej, kdy majitel získá jednorázově velký obnos peněz, se kterým může dále nakládat. Ačkoli je tato varianta dle autorčina názoru vhodnou formou pro zajištění na stáří, většina respondentů účastnících se dotazníkového šetření se s touto možností neztotožňuje a tuto variantu si jako formu zajištění volí minimálně.

Určitou modifikací z oblasti hypoték a nemovitostí by mohla být hypotéka naruby. V České republice o této hypotéce řada lidí vůbec nic neví. Smyslem této reverzní hypotéky je, že lidé důchodového věku by si mohli na stáří značně finančně přilepšit. Principem je prodej nemovitosti bance s tím, že majitel nemovitost bude moct nadále využívat a dožít tam, kde je zvyklý. Za tento prodej získá vlastník jednorázovou výplatu části hodnoty nemovitosti, a pak pravidelnou doživotní rentu, čímž by si zajistil i nadále svůj životní standard. Velkou výhodou je, že správa nemovitosti připadá na banku. Většina lidí s přibývajícím věkem má problém obstarat všechny nutné práce okolo bytu nebo domu. V takovémto případě by se tomu vyhnuli. Určitou nevýhodou je etická stránka věci. Banka vlastně profituje ze smrti vlastníka, protože v tu chvíli může s nemovitostí volně nakládat. Další problém může nastat, pokud má vlastník určité potencionální dědice. Ti by mohli s nemovitostí počítat, avšak po smrti majitele přechází vlastnické právo na banku a nemovitost neprojde dědickým řízením. Velkým negativem je, že hodnota, za kterou je nemovitost prodávána bývá výrazně nižší, než je tržní hodnota. Na druhou stranu pro spoustu lidí je tato možnost zajímavou alternativou přilepšení. V jiných státech tento princip funguje relativně běžně. Těmito zeměmi jsou především Austrálie a USA.⁹⁴ Tato možnost by mohla být určitým řešením situace právě i v České republice. Je však potřeba pro tento typ hypoték upravit současnou legislativu a ochránit práva občana, pokud se pro tento krok rozhodne. Aby například nedocházelo k nečekanému vystěhování občana apod.

---

⁹³ <https://www.penize.cz/nakup-a-prodej-nemovitosti/330542-ocima-expertu-drazsi-hypoteky-a-hlad-po-bydleni>

⁹⁴ https://finance.idnes.cz/reverzni-hypoteka-duchodci-dfu-pujcky.aspx?c=A150824_115321_hypoinde_x_kho

5.2 Jiné země světa a jejich potřeba samo zajišťování na stáří

Spousta zemí světa má jiný důchodový systém, než má Česká republika. Ve většině zemí tyto systémy nebývají tak solidární jako u nás. V USA je například nižší státní penze než v členských zemích EU. Přesto je jisté, že životní úroveň penzistů tím nějak netrpí a je vysoká, protože až 80 % Američanů se nějakým jiným způsobem na stáří zajišťuje už od svých 30 let.⁹⁵ Z toho je patrné, že každá země má určité možnosti pro zajištění na stáří, kterých občané využívají, protože mají jiné důchodové systémy a ví, že pokud si chtějí udržet určitý životní standard, nemají jinou možnost.

Například i v některých evropských zemích funguje důchodový systém především na spoření samotných občanů. Jsou to například země, jako je Finsko, Velká Británie a Nizozemsko. V těchto zemích jsou občané při odchodu do penze z větší části odkázáni právě na to, co si za dobu produktivního věku sami naspořili, protože od státu dostanou jen minimum finančních prostředků. Například ve Velké Británii je výše státní penze rovna jen dvaceti procentům mzdy. Z toho důvodu se přibližně 96 % občanů účastní samostatného penzijního spoření. Poté jsou občané schopni v rámci penze dosáhnout až 65 % mzdy, kterou měli před odchodem do důchodu. V Nizozemsku je situace podobná. Zde zákonné pojištění platí pouze zaměstnanci, zaměstnavatelé ne, tudíž zde chybí finanční prostředky. Díky tomu se 95 % občanů účastní zaměstnaneckých fondů.⁹⁶

Z těchto informací je patrné, že ve spoustě zemích světa, jsou lidé schopni se zajistit z větší části na svůj důchodový věk sami a nespolehají jenom na to, že stát se o ně postará. Proto je opravdu nutné, aby se občané touto problematikou zabývali. Teoretici tvrdí, že lidé v České republice toho nejsou schopni a mají pocit, že většina populace spoléhá na podporu od státu. Z dotazníkového šetření ale vyplývá, že 62,6 % účastníků analýzy jsou si tohoto problému vědomi a na stáří volí i jiné formy zajištění než důchodové pojištění. Je však potřeba, aby lidé, kteří se o důchodový systém zajímají a není jim lhostejné prožití sklonku jejich života, měli k dispozici dostatek informací. To by stát mohl zlepšit a využít to jako pomoc sobě samotnému, protože čím víc lidí si bude uvědomovat nutnost samo zajištění, tím menší bude vyvíjen tlak na státní rozpočet.

---

⁹⁵ <https://www.finance.cz/zpravy/finance/329497-duchodovy-system-v-usa/>

⁹⁶ <https://www.mesec.cz/clanky/duchody-v-evropske-unii/>

6 Závěr

Tato bakalářská probírá jedno z nejdiskutovanějších témat dnešní doby – důchodový systém České republiky. Další téma, kterým se práce zabývá jsou důchodové reformy, které se u nás odehrály v minulosti. V úvodu teoretické části jsou nastíněny typy důchodových systémů, různé možnosti jejich financování a druhy důchodů. Poté se teorie dělí na dva velké tematické okruhy.

Prvním okruhem je popis jednotlivých pilířů. Kde je uvedeno, že první pilíř je zákonné pojištění a je pro všechny obyvatele povinný. Dále je stručně popsáno fungování pilíře druhého, aby čtenář získal ucelený pohled na všechny pilíře, které se v systému českých důchodů objevují. Jako poslední pilíř je popsán pilíř třetí, a to doplňkové penzijní spoření. To je dobrovolné a je pouze na jednotlivých občanech, zda se ho budou účastnit a jak velkou částku si budou spořit.

Další teoretickou částí je popis jednotlivých reforem, ke kterým v České republice v minulých letech došlo. Stěžejním tématem druhé části teoretických východisek je zavedení a následné zrušení druhého pilíře penzijního systému. Druhý pilíř sám o sobě nebyl úplně špatnou myšlenkou, pokud se člověk správně rozhodl, vybral si fond s vysokým zhodnocením a nízkým rizikem, mohl své peníze zhodnotit za poměrně krátkou dobu. Tento pilíř se neujal hlavně pro to, že spousta lidí nerozuměla jeho plné podstatě, měla strach z nemožnosti vystoupení a nedůvěřovala společnostem, že jejich prostředky budou dobře investovat. Dalším důvodem pro neúspěch bylo i to, že samotní zástupci společností neměli velkou snahu nabízet tento pilíř svým zákazníkům. Odměna za získání dalšího klienta dosahovala výše pouze 800 Kč. Přitom práce, která předcházela podpisu, trvala minimálně hodinu a půl, protože bylo zákazníkovi nutné vysvětlit celý princip fungování. Nebyli to samozřejmě jediné důvody zániku tohoto pilíře. Vláda, která nastoupila po premiéru Petru Nečasovi, neměla zájem v pokračování této možnosti spoření a chtěla prostředky, které občané do tohoto pilíře ukládali přesunout do jiné části ekonomiky.

Praktická část této práce zahrnovala v první části dotazníkové šetření s cílem zjistit úroveň znalostí lidí o stávajícím důchodovém systému, a dále postoj respondentů k problematice finančního samo zajištění v období důchodového věku. Celkem bylo osloveno 91 respondentů. Celý proces dotazování probíhal pomocí elektronických dotazníků. Pozitivním zjištěním bylo, že valná část dotazovaných se o důchodový systém

zajímá a nějakým způsobem si také spoří. Vesměs to však byli spíše lidé starší. Mladí lidé o této problematice moc nevědí, a ještě se o ni ani nezajímají. Ve většině případů převládá názor, že mají důchod ještě daleko a nemají v současné chvíli dostatečně velký příjem. Podle autorky je ale důležité, aby tuto oblast vzdělávání nezanedbali a začali si na svůj důchod spořit co nejdříve.

Druhá část praktické části se věnovala demografickému vývoji populace. Byly zde zjišťovány počty důchodců, celkový počet obyvatel v jednotlivých letech a zvyšující se délka dožití. To, že lidí v důchodovém věku přibývá, se všeobecně ví. Klesá porodnost, a tím i počet ekonomicky aktivního obyvatelstva. Zde by se dal nalézt určitý prostor pro řešení situace. Pokud by stát lépe motivoval k vyšší porodnosti a více podporoval lidi na rodičovských dovolených, mohla by se populace v budoucích letech omladit a mohlo by postupně přibývat lidí v produktivním věku.

Celkově práce zajišťuje ucelený pohled na současný důchodový systém v České republice. Vysvětluje fungování druhého pilíře, jeho zavedení a zrušení. Upozorňuje na negativní budoucí prognózy, které se budou projevovat především snižováním výše penze a jsou nastíněna možná řešení zajištění, která by měli občané využít, pokud si závěr svého života chtějí užít v klidu a pohodlí.

7 Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

FILIP, Miloš a Roman POSPÍŠIL. *Finanční poradenství: Co s tou penzí*. Praha: Institut pro finanční poradenství, 2013. ISBN 978-80-905457-0-0.

JANDA, Josef. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. Praha: Grada, 2012. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4400-1.

KLEPÁRNÍK, Vít, ŠTÍPEK, Vladimír, BITTNER, Jan, PÍCL, Michal. *Penzijní reformy od Chile po středovýchodní Evropu*. Praha: Úřad vlády ČR, 2017. 147 s. ISBN 978-80-7440-190-9

LOUŽEK, Marek. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2612-3.

PŘIB, Jan. *Důchodové předpisy s komentářem*. 6. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2010. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-585-6.

RUBEŠ, Lukáš. *Doplňkové penzijní spoření a důchodové spoření: pro finanční poradce, zaměstnavatele a budoucí důchodce*. Úvaly: Systemia, 2013. ISBN 978-802-6038-924.

RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. Olomouc: ANAG, 2013. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

Oficiální dokumenty

Zákon o důchodovém pojištění. (Zákon č. 155/1995 Sb.) [online]. [cit. 06.03.2018].
Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-155>

Elektronické zdroje

Akcie. Cenné papíry [online]. Copyright © [cit. 09.03.2018]. Dostupné z: <https://www.cennypapir.cz/akcie/>

Co je státní rozpočet | Peníze.cz. Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně [online] [cit. 26.02.2018]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/80359-co-je-statni-rozpocet>

Definitivní konec druhého důchodového pilíře a změny ve třetím pilíři. Zprávy Alfa9-zpravodajství o legislativě a ekonomii [online]. Dostupné z: <http://zpravy.alfa9.cz/absolutenm/templates/zprava.aspx?a=40097>

Důchody v Evropské unii - můžeme se těšit? - Měšec.cz. Měšec.cz - váš průvodce finančním světem [online]. Copyright © 1998 [cit. 09.03.2018]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/duchody-v-evropske-unii/>

Duchody-duchodci.cz rok 2017. Duchody-duchodci.cz rok 2017 [online]. Dostupné z: <http://www.duchody-duchodci.cz/>

Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/329497-duchodovy-system-v-usa/>

Investice do zlata s nadprůměrným zhodnocením | Nakup-zlata.cz. [online]. Copyright © 2010 [cit. 09.03.2018]. Dostupné z: <http://www.nakup-zlata.cz/cs/proc-zlato>

Průměrný důchod vs. průměrná mzda. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/zpravy/finance/429263-prumerny-duchod-vs-prumerna-mzda/>

Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 05.03.2018]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/files/clanky/32236/TZ_podminky_naroku_na_predcasny_duchod_21122017.pdf

Ministerstvo práce a sociálních věcí | Monitor. [online]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/2012/statni-rozpocet/oss-sf/00551023>

Naděje dožití při narození v letech 1950-2016 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/nadeje-dozeni-pri-narozeni-v-letech-1950-2016>

Obyvatelstvo | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_lide

Očima expertů: Dražší hypotéky a hlad po bydlení | Peníze.cz. Peníze.cz - Půjčky, Kurzy měn, Akcie, Hypotéky, Bydlení, Daně [online]. Copyright © 2000 [cit. 09.03.2018]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/nakup-a-prodej-nemovitosti/330542-ocima-expertu-drazsi-hypoteky-a-hlad-po-bydleni>

Odvětvový rozklikávací rozpočet pro výdaje, Monitor, Dostupné z: www.monitor.statnipokladna.cz

Průměrná roční míra inflace v roce 2017. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/x/prumerna-rocni-mira-inflace-v-roce-2017-byla-25->

Průměrná výše starobního důchodu v České republice | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/cr_od_roku_1989_duchod

Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2016 | ČSÚ. Český statistický úřad | ČSÚ [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>

Příjmy a výdaje státního rozpočtu - DobréZnamky.cz. DobréZnamky.cz - web pro studenty plný učení [online]. [cit. 05.03.2018]. Dostupné z: <http://www.dobreznamky.cz/prijmy-a-vydaje-statniho-rozpocetu/>

Seznam a adresář penzijních společností - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/seznamy-a-adresare/penzijni-fondy/>

Spořicí účty: Úroky v příštím roce spíše neporostou | E15.cz. E15.cz - Byznys, politika, ekonomika, finance, události [online]. Copyright © 2001 [cit. 09.03.2018]. Dostupné z: <http://www.e15.cz/finexpert/vydelavame/sporici-ucty-uroky-v-pristim-roce-spise-neporostou-1341170>

Veřejné služby Informačního systému [online]. [cit. 05.03.2018]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/do/1456/soubory/aktivity/obzor/6182612/7667845/04Dobesova.pdf>

Vdovský a vdovecký důchod - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/pozustalostni-duchody/vdovsky-a-vdovecky-duchod/>

Vývoj starobních důchodů - Finance.cz. Finance.cz - daně, banky, kalkulačky, spoření, kurzy měn [online]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/duchody-v-cislech/vyvoj-starobnich-duchodu/>

https://ekonomika.idnes.cz/druhy-pilir-penzijniho-sporeni-se-zacne-likvidovat-co-bude-s-penezi-11e-/ekonomika.aspx?c=A151125_171525_ekonomika_jvl

https://ekonomika.idnes.cz/druhy-pilir-nasporene-penize-duchodovy-system-frg-/ekonomika.aspx?c=A170113_150652_ekonomika_jvl

http://www.demografie.info/?cz_umrtnost=

<https://www.kurzy.cz/makroekonomika/mzdy/>

https://ekonomika.idnes.cz/sporeni-banka-ucet-urok-sazba-djh-/ekonomika.aspx?c=A180222_384586_ekonomika_mato

https://finance.idnes.cz/reverzni-hypoteka-duchodci-dfu-pujcky.aspx?c=A150824_115321_hypoindex_kho

<https://www.finance.cz/zpravy/finance/329497-duchodovy-system-v-usa/>

8 Přílohy

8.1 Příloha A – Výše sazby pojistného pro všechny 3 skupiny

	CELKEM	NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ	DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ	PŘÍSPĚVEK NA STÁTNÍ POLITIKU ZAMĚSTNANOSTI
Zaměstnavatel	25,0 %	2,3 %	21,5 %	1,2 %
Malý zaměstnavatel (max. 25 zaměstnanců)	26,0 %	3,3 %	21,5 %	1,2 %
Zaměstnanec – při neúčasti na důchodovém spoření	6,5 %	-	6,5 %	-
Zaměstnanec – při účasti na důchodovém spoření	3,5 %	-	3,5 %	-
OSVČ – při neúčasti na důchodovém spoření	29,2 %	-	28,0 %	1,2 %
OSVČ – při účasti na důchodovém spoření	26,2 %	-	25,0 %	1,2 %
Osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění – při neúčasti na důchodovém spoření	28,0 %	-	28,0 %	-
Osoba dobrovolně činná - při účasti na důchodovém spoření	30,0 %	-	30,0 %	-

Zdroj: RYTÍŘOVÁ, Lucie. Důchodový systém v České republice. ISBN 978-80-7263-821-5

8.2 Příloha B – Výše státního příspěvku

Příspěvek účastníka	Státní příspěvek do 31. 12. 2012	Státní příspěvek od 1. 1. 2013
100 Kč	50 Kč	0 Kč
200 Kč	90 Kč	0 Kč
300 Kč	120 Kč	90 Kč
400 Kč	140 Kč	110 Kč
500 Kč	150 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč	150 Kč
700 Kč	150 Kč	170 Kč
800 Kč	150 Kč	190 Kč
900 Kč	150 Kč	210 Kč
1 000 Kč a více	150 Kč	230 Kč

Zdroj: RYTÍŘOVÁ, Lucie. *Důchodový systém v České republice*. ISBN 978-80-7263-821-5

8.3 Příloha C – Věk odchodu do důchodu podle data narození

Rok narození	Muž	Žena bez dětí	Žena 1 dítě	Žena 2 děti
1950	62+6 m	61	59+8 m	58+4 m
1951	62+8 m	61+4 m	60	58+8 m
1952	62+10 m	61+8 m	60+4 m	59
1953	63 m	62	60+8 m	59+4 m
1954	63+2 m	62+4 m	61	59+8 m
1955	63+4 m	62+8 m	61+4 m	60
1956	63+6 m	63+2 m	61+8 m	60+4 m
1957	63+8 m	63+8 m	62+2 m	60+8 m
1958	63+10 m	63+10 m	62+8 m	61+2 m
1959	64	64	63+2 m	61+8 m
1960	64+2 m	64+2 m	63+8 m	62+2 m
1961	64+4 m	64+4 m	64+2 m	62+8 m
1962	64+6 m	64+6 m	64+6 m	63+2 m

1963	64+8 m	64+8 m	64+8 m	63+8 m
1964	64+10 m	64+10 m	64+10 m	64+2 m
1965	65 m	65	65	64+8 m
1966	65+2 m	65+2 m	65+2 m	65+2 m
1967	65+4 m	65+4 m	65+4 m	65+4 m
1968	65+6 m	65+6 m	65+6 m	65+6 m
1969	65+8 m	65+8 m	65+8 m	65+8 m
1970	65+10 m	65+10 m	65+10 m	65+10 m
1971	66	66	66	66
1972	66+2 m	66+2 m	66+2 m	66+2 m
1973	66+4 m	66+4 m	66+4 m	66+4 m
1974	66+6 m	66+6 m	66+6 m	66+6 m
1975	66+8 m	66+8 m	66+8 m	66+8 m
1976	66+10 m	66+10 m	66+10 m	66+10 m
1977	67 m	67	67 m	67
1978	67+2 m	67+2 m	67+2 m	67+2 m
1979	67+4 m	67+4 m	67+4 m	67+4 m
1980	67+6 m	67+6 m	67+6 m	67+6 m
1981	67+8 m	67+8 m	67+8 m	67+8 m
1982	67+10 m	67+10 m	67+10 m	67+10 m
1983	68	68	68	68
1984	68+2 m	68+2 m	68+2 m	68+2 m
1985	68+4 m	68+4 m	68+4 m	68+4 m
1986	68+6 m	68+6 m	68+6 m	68+6 m
1987	68+8 m	68+8 m	68+8 m	68+8 m
1988	68+10 m	68+10 m	68+10 m	68+10 m
1989	69 m	69	69 m	69
1990	69+2 m	69+2 m	69+2 m	69+2 m
1991	69+4 m	69+4 m	69+4 m	69+4 m
1992	69+6 m	69+6 m	69+6 m	69+6 m
1993	69+8 m	69+8 m	69+8 m	69+8 m
1994	69+10 m	69+10 m	69+10 m	69+10 m

1995	70	70	70	70
1996	70+2 m	70+2 m	70+2 m	70+2 m
1997	70+4 m	70+4 m	70+4 m	70+4 m
1998	70+6 m	70+6 m	70+6 m	70+6 m
1999	70+8 m	70+8 m	70+8 m	70+8 m
2000	70+10 m	70+10 m	70+10 m	70+10 m
2001	71	71	71	71
2002	71+2 m	71+2 m	71+2 m	71+2 m
2003	71+4 m	71+4 m	71+4 m	71+4 m
2004	71+6 m	71+6 m	71+6 m	71+6 m
2005	71+8 m	71+8 m	71+8 m	71+8 m
2006	71+10 m	71+10 m	71+10 m	71+10 m
2007	72	72	72	72
2008	72+2 m	72+2 m	72+2 m	72+2 m
2009	72+4 m	72+4 m	72+4 m	72+4 m
2010	72+6 m	72+6 m	72+6 m	72+6 m
2011	72+8 m	72+8 m	72+8 m	72+8 m
2012	72+10 m	72+10 m	72+10 m	72+10 m
2013	73	73	73	73
2014	73+2 m	73+2 m	73+2 m	73+2 m
2015	73+4 m	73+4 m	73+4 m	73+4 m
2016	73+6 m	73+6 m	73+6 m	73+6 m
2017	73+8 m	73+8 m	73+8 m	73+8 m

Zdroj: <http://www.duchody-duchodci.cz/duchodovy-vek.php>

8.4 Příloha D – Dotazník

Důchodový systém, důchodová reforma

Vážené respondentky, vážení respondenti,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku, který poslouží jako podklad k mé Bakalářské práci na téma "Důchodový systém důchodová reforma".

Účast ve výzkumu je zcela anonymní a dobrovolná.

Prosím Vás o co nejpřesnější a nejpravdivější odpovědi.

Předem děkuji za Vaši pomoc. Správně odpovědi zaškrtněte, možnost výběru více odpovědí bude uvedena u konkrétní otázky.

Zajímáte se o důchodový systém České republiky?

	1	2	3	4	5	
Určitě ano	☐	☐	☐	☐	☐	Určitě ne

2. Jak vypadá současný důchodový systém v České republice?

- Dvoupilířový systém - oba pilíře povinné.
- Jednopilířový systém - povinný.
- Třípilířový systém - 1. pilíř povinný, 2. dobrovolný bez možnosti výstupu, 3. pilíř dobrovolný.
- Dvoupilířový systém - jeden pilíř povinný, další dobrovolný
- Jiná odpověď - uveďte:

3. Zajišťujete se nějakým způsobem na důchod?

- Ano
- Ne

4. Jakou formu zajištění volíte? Vyjma zákonného důchodového pojištění.

Nápověda k otázce: *Odpovzte pouze v případě, že jste v otázce č. 3 zaškrtnli odpověď "Ano". Možnost zaškrtnout více odpovědí.*

- Doplnkové penzijní spoření - 3. pilíř.
- Nákup cenných papírů - akcie, obligace,...
- Nákup zlata.
- Nákup nemovitostí.
- Spořicí účet.
- Ukládání peněz stranou.
- Jiná možnost - uveďte:

5. Kolik peněz měsíčně si ukládáte?

Nápověda k otázce: *Odpovzte pouze v případě, že jste v otázce č. 3 zaškrtnli odpověď "Ano"*

- 0 - 100 Kč
- 101 - 400 Kč
- 401 - 800 Kč
- 801 - 1 200 Kč
- 1 201 - 2 000 Kč
- 2 000 Kč a více

6. Proč si nespoříte na důchod?

Nápověda k otázce: *Odpovzte pouze v případě, že jste u otázky č. 3 zvolili odpověď "Ne".*

- Mám důchod ještě daleko.
- Věřím, že se stát o mě postará.
- Věřím, že se o mě postarají moje děti.
- Přepokládám, že se důchodového věku z nějakého důvodu nedožiji (např. nemoc,...)
- Jiná odpověď - uveďte:

7. Víte o tom, že v letech 2013 - 2016 existoval 2. pilíř důchodového spoření?

- Ano
- Ne

8. Účastnili jste se ho?

- Ano
 Ne

9. Jakého fondu jste se účastnili?

Nápověda k otázce: *Odpovězte v případě, že jste u otázky č. 8 odpověděli "Ano". Možnost výběru více odpovědí.*

- Důchodový fond státních dluhopisů.
 Konzervativní důchodový fond.
 Vyvážený důchodový fond.
 Dynamický důchodový fond.

10. Získali jste své peníze z 2. pilíře zpět?

Nápověda k otázce: *Odpovězte v případě, že jste u otázky č. 8 odpověděli "Ano".*

- Ano.
 Ne.

11. Jakým způsobem jste si nechali peníze převést?

Nápověda k otázce: *Odpovězte v případě, že jste u otázky č. 10 odpověděli "Ano".*

- Převod peněz na bankovní účet v České republice.
 Převod peněz na bankovní účet v zahraničí.
 Převod do 3. pilíře.

Myslíte si, že 2. pilíř penzijního spoření byl dobrou formou pro zajištění na stáří?

Nápověda k otázce: *1 - velmi dobré až 5 - špatné.*

	1	2	3	4	5	
Velmi dobré	☐	☐	☐	☐	☐	Špatné

13. Co shledáváte jako největší negativa 2. pilíře?

- Finanční prostředky k dispozici až po dosažení důchodového věku.
 Rizikovost fondů.
 Zákaz vystoupení .
 Účastník nemůže zasahovat do rozhodování penzijních společností, kam budou prostředky investovat.
 2. pilíř byl výhodnější pro osoby s vyšším příjmem.
 Jiné negativum - uveďte:

Jak byste zhodnotil/a stávající informovanost občanů o nutnosti samozajištění na stáří?

Nápověda k otázce: 1 - velmi dobrá informovanost = lidé vědí, že se nemohou plně spolehnout na stát, ale musí se i sami zabezpečit 5 - špatná informovanost

1 2 3 4 5

Velmi dobrá informovanost   Špatná informovanost

15. Seřadte v jakém pořadí by se měl stát postarat o své občany

Nápověda k otázce: Seřadte odpovědi přetažením do pravého sloupce.

Nemocní	<input type="text"/>
Důchodci - osoby pobírající starobní důchod	<input type="text"/>
Invalidní důchodci	<input type="text"/>
Sociálně slabší	<input type="text"/>
Legální političtí imigranti	<input type="text"/>
Osoby na mateřské dovolené	<input type="text"/>
Váleční veteráni	<input type="text"/>
Nezaměstnaní	<input type="text"/>

16. Jste muž nebo žena?

- Muž
 Žena
 Nechci odpovídat

17. Kolik je Vám let?

- 18 let a méně
 19 - 26 let
 26 - 30 let
 31 - 40 let
 41 - 50 let
 51 let a více

18. Dosažené vzdělání?

- Základní
- Středoškolské s maturitou
- Středoškolské bez maturity s výučním listem
- Vyšší odborné vzdělání
- Vysokoškolské vzdělání

19. Váš osobní příjem?

- 20 000 Kč a méně
- 20 001 Kč - 25 000 Kč
- 25 001 Kč - 30 000 Kč
- 30 001 Kč - 40 000 Kč
- 40 001 Kč a více
- Nechci uvádět

Děkuji za Váš čas.